

MONITORING EU europoslance Hynka Fajmona

BŘEZEN / DUBEN 2007

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK, IVETA FRÍZLOVÁ

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2007

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost

- publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK přes 200 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Proglas* (nástupce časopisu *Teologie & Společnost*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda CDK
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	výkonný ředitel CDK

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika

cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801, www.cdk.cz

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravicový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již osmnáctým rokem
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

- IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
- od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza a monitoring EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejrůznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec, Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED po rozšíření EU, EPP-ED a liberalizace světového obchodu, EU a její východní sousedé*)

Součástí *Revue Politika* je i rubrika Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK realizuje zahraniční projekty, v jejichž rámci se snaží podporovat procesy demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Pro tyto projekty hledá finanční podporu jak u zahraničních, tak i u domácích organizací a institucí.

- v letech 2004–2005 se uskutečnil projekt „Democratic Institution Building Process in Transition – Lessons from the Czech Republic“ zaměřený na podporu demokratizačních procesů v Iráku
- v roce 2006 proběhl projekt „Jak končí starý režim a začíná nový; čeho se vyvarovat a co podpořit?“ zaměřený na podporu demokratizace na Ukrajině

Personální složení IPK

František Mikš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková	odborný pracovník
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytik
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik
Bc. Iveta Frízlová	analytik-asistent

Kontakt

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika
ipk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805
www.cdk.cz/ipk

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička evropské legislativy od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především aktuálnímu dění v Evropské unii, společné zemědělské politice Evropské unie a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik evropské legislativy a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval magisterský program mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Autor řady odborných textů. Pravidelně publikuje v tištěných médiích.

Bc. Iveta Frízlová

V CDK působí jako analytik-asistent. Vystudovala bakalářský program anglický jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Na Fakultě sociálních studií MU v současnosti studuje bakalářský program politologie a mezinárodní vztahy a navazující magisterský program evropská studia.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

OBSAH

Executive summary	6	II. Aktuální problémy	20
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	13	2.1 Budoucnost EU	20
1.1 Evropský parlament	13	Berlínská deklarace	20
Přenositelnost práv na doplňkovou penzi	13	2.2 Financování EU	21
Nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné dopravy	13	Britský rabat	21
Liberalizace poštovních služeb	14	Lamassourova zpráva	21
Zdanění alkoholu	14	2.3 Strukturální politika	22
Debata o protiraketovém systému USA	15	Nové parametry pro čerpání financí ze strukturálních fondů	22
Ochrana spotřebitele – označování slivovice	16	2.4 Vnější vztahy EU	23
1.2 Evropský soudní dvůr	17	Plán spolupráce s Černomořím	23
Prejudiciální řízení ve věci C-437/05 (týkající se souladu českého práva s evropským v otázkách pracovní doby, její délky a odměňování za práci)	17	Vztahy EU–Rusko	24
1.3 Komise	17	2.5 Zemědělství	24
Dobrovolná registrace lobistů	17	Modulace přímých zemědělských plateb a peníze pro rozvoj venkova	24
Řízení za neimplementaci sekundárněprávních norem	18	Pokuta pro ČR za nadlimitní zásoby potravin	25
Česko a trh s emisními povolenkami	18	III. Přehled klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP	27
1.4 Rada	19	IV. Slovníček	28
Vysoké ceny mezinárodního roamingu	19	V. Schémata rozhodovacích procedur	30
		Schéma konzultační procedury	30
		Schéma procedury spolupráce	31
		Schéma spolurozhodovací procedury	32
		Schéma rozpočtové procedury	33

EXECUTIVE SUMMARY

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 Evropský parlament

Přenositelnost práv na doplňkovou penzi

- Výbor EP pro zaměstnanost 21. března odsouhlasil zprávu týkající se návrhu směrnice, jež by měla zaručit, aby při zaměstnávání v různých zemích EU byla zaměstnancům zachována veškerá práva k existujícím doplňkovým důchodovým schémátům.

Legislativní pozadí

- Cílem směrnice je (krom garance práv zaměstnanců) především vytvoření podmínek pro mobilitu pracovníků v rámci EU. Komise její návrh předložila v říjnu 2005 (viz dřívější monitoringu).

Sporné body

- Výbor EP pro zaměstnanost meritorně navázal na dosavadní průběh jednání. V podobě, jakou připravované směrnici prozatím dal, od dané normy nic z toho, co slibuje, očekávat nelze.
- Pokud jde o ČR, existuje na otázku doplňkových důchodových schémat dvojí pohled: na jedné straně by mohla nová směrnice působit motivačně vůči všem, kteří hodlají v budoucnu využít zaručeného práva volného pohybu pracovních sil v rámci EU, na straně druhé je zde i riziko, že připravovaná norma bude předjímat konkrétní (nikoliv nutně výhodné) řešení při rozhodování o parametrech očekávané české důchodové reformy.

Další vývoj

- Plénium se bude návrhem zabývat nejspíše 24. dubna. Německé předsednictví mezitím oznámilo, že hodlá EP v jeho záměru – tedy dosáhnout stažení návrhu z legislativního procesu – podporovat.

Nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné dopravy

- Výbor EP pro dopravu 27. března přijal poměrem 37:4 (při sedmi abstencích) finální podobu

své zprávy pro druhé čtení návrhu, jehož předmětem má být unijní úprava způsobu udělování kontraktů ve veřejné dopravě.

Sporné body

- Podobně jako v případě jiných kauz jde i zde o poměrně delikátní problém, na jehož řešení mají jiný názor evropsští poslanci na straně jedné a ministři národních vlád na straně druhé. Spor se vede rovněž o to, zda EU má vůbec otázku veřejné dopravy upravovat, resp. zda je daná iniciativa v souladu s principem subsidiarity.
- Přestože existuje shoda na tom, že veřejné autority by měly mít možnost vybrat si, zda přidělí kontrakt přímo, nebo v rámci standardního výběrového řízení, pokud jde o konkrétní parametry, Rada a EP nacházejí konsenzus jen velmi obtížně.

Další vývoj

- Legislativní proces se patrně nevyhne dohodovacímu řízení. To bude zahájeno poté, co EP dokončí své druhé čtení v plénu, nejspíše ve druhé polovině roku 2007.

Liberalizace poštovních služeb

- Výbor EP pro dopravu se 27. března po svém únorovém zasedání opět zabýval otázkou připravované liberalizace poštovních služeb. Přestože nepřijal žádnou zprávu, znovu ukázal, jak se bude debata o celé záležitosti vyvíjet – vůči liberalizaci nepříznivě.

Obsah návrhu a sporné body

- Zpravodaj návrhu Marcus Ferber navrhl zpřísnění tzv. požadavku na univerzální službu tím, že jej omezil jen na individuální zásilky (hromadné rozesílky navrhl ponechat vně tento požadavek). Jeho kolegové však takový návrh odmítli s argumentem, že by tím došlo ke znevýhodnění malých a středních podniků. Z jakého důvodu, však není zřejmé.

Reakce aktérů

- Komise Ferberovy pozměňovací návrhy podpořila. Poslanci se ovšem rozdělili podle národních delegací a argumentovali především s ohledem na situaci ve své zemi. Jiní aktéři se k jednání výboru oficiálně nevyjádřili.

Další vývoj

- EP by měl o Ferberově zprávě hlasovat začátkem června. V přibližně stejnou dobu se počítá i s politickou dohodou na úrovni Rady. EP i Rada o liberalizaci služeb spolurozhodují.

Zdanění alkoholu

- Výbor EP pro hospodářské a měnové záležitosti 11. dubna poměrem 19:15 odmítl Komisi plánované zvýšení minimální spotřební daně na alkohol. Připojil se tak k názoru Rady, jež se k dané otázce vyjádřila již na podzim roku 2006. ČR tehdy daný návrh vetovala.

Obsah návrhu a sporné body

- Zpravodajka návrhu Astrid Lullingová se po hlasování vyjádřila v tom smyslu, že jednotlivé členské státy by měly mít možnost stanovovat si výši spotřebních daní na alkohol samy, i kdyby to – jak tvrdí Komise – mělo vést k distorzím v rámci společného vnitřního trhu.
- Pro ČR je hlasování parlamentního výboru dobrou zprávou, byť dokument ještě bude muset schválit plénum a samotný EP má v dané věci jen konzultační pravomoc.

Další vývoj

- O zprávě Lullingové se bude podle všeho diskutovat na jednom z nejbližších plenárních zasedání EP. Kdy se návrhem bude zabývat Rada, není prozatím známo.

Debaty o protiraketovém systému USA

- V rámci zasedání tzv. malého pléna (v Bruselu, nikoli Štrasburku), které se uskutečnilo v posledním březnovém týdnu, EP debatoval také otázku plánovaného budování systému protiraketové obrany USA, v jehož rámci může vzniknout základna protiraketových střel v Polsku a radarová základna na území ČR.
- Kritika vůči potenciálnímu projektu zaznívala především z řad levicových poslanců EU-15 (PES, ale také někteří britští liberálové). Debaty na plénu byla označována jako bouřlivá.
- Bezprostředním podnětem k debatě bylo slyšení spojené s vystoupením Vysokého představitele EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku Javieru Solanu.
- Z představitelů členských států EU vyjádřila nejprve výhrady k projektu, který kritizuje především ruská vládní garnitura (vystoupení prezidenta Putina na mnichovské konferenci věnované bezpečnosti v únoru 2007) a generalita, německá kancléřka Merkelová. Němečtí

europoslanci náleželi také na rozpravě v plénu EP mezi největší kritiky projektu.

Politické pozadí problému

- Byli to však zástupci německého předsednictví, konkrétně ministerstva obrany, kteří 12. dubna vyjádřili na půdě Výboru EP pro zahraniční věci potenciálnímu vzniku amerického projektu, který by byl schopen zneškodnit např. balistické střely namířené na Evropu ze strany Íránu, budujícího přes nesouhlas mezinárodního společenství svůj jaderný program (i když prozatím je taková možnost z technologického hlediska ještě otázkou budoucnosti), podporu.
- Zdá se tedy, že v předsednickém Německu se americký projekt stává předmětem ideologické vnitropolitické debaty, která se přesouvá na mezinárodní a nadnárodní arénu – zatímco její kritizují převážně představitelé SPD (včetně ministra zahraničí Steimeiera), CDU, z níž pochází i současný ministr obrany Jung, její tak razantně neodmítá, naopak zdůrazňuje potřebu větší spolupráce mezi Evropou a USA, a to jak v otázce zabezpečení vůči potenciálním hrozbám pocházejícím od nestabilních států typu Severní Koreje či Íránu, tak v otázce dialogu s Ruskem.

Pokračování debaty

- Je otázkou, zda toto byl první a také poslední případ, kdy byl projekt zapojení některých členských zemí do budování amerického systému protiraketové obrany, takto oficiálně diskutován na půdě institucí EU. Solana se vyslovil pro širší debatu na toto téma na úrovni EU, německý ministr obrany Franz Josef Jung naopak podpořil pokračování debaty na platformě NATO.
- Jednání nejen mezi členy NATO, ale také mezi NATO a Ruskem o projektu protiraketové obrany má proběhnout na půdě aliance a společně Rady NATO–Rusko 19. dubna.

Ochrana spotřebitele – označování slivovice

- Na konci března se v médiích objevila zpráva o tom, že se ČR pravděpodobně bude muset vzdát názvu tradičního destilátu slivovice, podobně jako musela před vstupem do EU překřtít lihovinu vyráběnou z bramborového škrobu na „tuzemský rum“.

Legislativní pozadí

- Jedná se o požadavky legislativních norem týkajících se ochrany spotřebitele. V jejím rámci a zájmu Komise vytváří předpisy přesně definující některé produkty z hlediska výrobních postupů či obsahu konkrétních látek. Pokud daný produkt neodpovídá přesně stanoveným

normám pro určitý výrobek, nelze jej prodávat pod tímto názvem.

- V případě slivovice se mělo jednat o výsledek přípravy nového nařízení, které se týká označování alkoholických nápojů, projednávaného v dubnu Evropským parlamentem. Slivovice je v něm definována jako destilát vyráběný sice s ovoce, ale s přídavkem lihu zemědělského původu, což není postup tradičně používaný pro českou a moravskou slivovici vyráběnou pouze ze švestek.

Sporné body

- To, že v nové legislativě došlo oproti definici vyjednané v přístupové smlouvě ke změnám, vyvolalo spekulace, zda se jedná o náhodný přešlap úředníka, zpravodaje návrhu či autorů pozměňovacích návrhů, anebo právě o úmysl s cílem dosáhnout skutečných změn pokud jde o pravidla pohybu příslušného výrobku na společném trhu.
- O nové legislativě týkající se označování alkoholických nápojů má EP hlasovat v už druhém čtení na konci dubna, čeští zástupci v Radě a EP se tak nyní pokoušejí i přes časovou tíseň napravit nepříznivé znění pasáží týkajících se slivovice.

1.2 Evropský soudní dvůr

Prejudiciální řízení ve věci C-437/05 (týkající se souladu českého práva s evropským v otázkách pracovní doby, její délky a odměňování za práci)

- Evropský soudní dvůr v březnu v rámci tzv. prejudiciálního řízení, kdy se národní soudy „táží“ ESD na výklad unijního práva (C-437/05), konstatoval, že české právo není v souladu s evropským v otázkách týkajících se pracovní doby, její délky a odměňování za práci.

Pozadí

- Lékař Jan Vorel žaloval svého zaměstnavatele, českokrumlovskou nemocnici, za to, že se domníval, že mu nejsou náležitě vypláceny náhrady za dobu, kdy je po něm požadováno, aby byl v pohotovosti.

Obsah a sporné body

- Novým členským státům, které dosud přistupovaly k problematice pracovní doby poměrně „laxně“, bylo dáno najevo (přestože šlo strictu senso pouze o prejudiciální řízení v jedné konkrétní věci), že v případě neplnění jejich závazků vyplývajících z *acquis communautaire* může následovat sankce, resp. „nařízení“ toho, aby bylo jejich právo sladěno s evropským.

Další vývoj

- Po uzavření prejudiciálního řízení se finální rozhodnutí ve věci přesunulo zpět na úroveň českých soudů.

1.3 Komise

Dobrovolná registrace lobistů

- Komise v souvislosti s prezentací následného (follow-up) sdělení týkajícího se Zelené knihy o evropské iniciativě pro transparentnost 21. března oznámila, že hodlá zavést dobrovolný registr lobistů působících na úrovni EU.

Obsah návrhu

- Podstatou návrhu, který představil komisař Siim Kallas, je zavedení dobrovolného online registru lobistů, jehož obsahem by měl být nejen název příslušné organizace, ale i informace o tom, kdo ji reprezentuje, koho reprezentuje a z jakých prostředků. „Výměnou“ za to Kallas lobistům přislíbil pravidelnou konzultaci a přednostní informování o zamýšlených aktivitách.

Sporné body

- Mezi nejzásadnější sporné body patří fakt, že všechny podobné aktivity, které se dosud v EU objevily, skončily neúspěchem. Nelze opomenout ani to, že Komise již nyní zvažuje možnost zavedení pravidel, která budou závazná, a to pro všechny lobisty bez rozdílu.

Další vývoj

- V případě, že budou překonány uvedené spory, očekává se, že registr (včetně kodexu) začne fungovat v průběhu příštího roku a k prvnímu zhodnocení celého systému dojde v roce 2009.

Řízení za neimplementaci sekundárněprávních norem

- Komise 22. března zahájila sérii řízení za neimplementaci unijní legislativy. Vůči Česku byla otevřena šetření ve čtyřech případech.
- ČR podle Komise porušuje směrnici 1999/31 o ukládání odpadu tím, že nedostatečně nebo vůbec neimplementovala opatření týkající se definic různých druhů odpadů a požadavky na skládky a jejich provozování.
- ČR dále údajně náležitě neplní ani legislativu týkající se způsobu odchodu do penze a zaměstnanec-kých penzijních fondů (společně s Maďarskem).
- Třetím případem je nesprávná implementace pravidel hospodářské soutěže. ČR podle Komise nedisponuje nástrojem pro potírání kartelů a dalších restriktivních obchodních praktik na poli elektro-

nických komunikací a ÚOHS nemá v dané oblasti dostatek kompetencí (jimiž by měl na základě článků 81 a 82 Smlouvy o ES disponovat).

- Konečně posledním případem je výtky vůči způsobu, jakým postupovala firma Lesy České republiky při udělování zakázek na lesnické služby.
- Ve všech případech krom prvního Komise ČR zaslala již tzv. odůvodněné stanovisko, které zahajuje druhou fázi řízení poté, co daný stát své povinnosti nesplnil po prvním vyzvání.

Česko a trh s emisními povolenkami

- Komise 26. března rozhodla o finální podobě českého Národního alokačního plánu emisních povolenek v letech 2008–2012. Podobně jako v případě Polska byl i ČR celkový objem plánu snížen.

Pozadí

- Systém obchodování s emisními povolenkami je jedním z unijních nástrojů, jenž má vést ke snižování množství skleníkových plynů (CO₂) v atmosféře a k zajištění vedoucí politické role EU při plnění tzv. Kjótského protokolu.

Obsah

- Komise Česku neschválila její Národní alokační plán, protože podle ní nebyl v souladu s potenciálem ČR snižovat emise CO₂ a dosahovat tak cílů z Kjóta. Český alokační plán počítal v letech 2008–2012 s 101,9 mil. tun emisí, zatímco Komise ČR povolila pouze 86,8 mil. tun, tedy o 14,8% méně.

Reakce aktérů

- Zatímco český ministr životního prostředí verdikt Komise přivítal, ministr průmyslu a obchodu jej napadl, protože podle něj povede pouze k omezení potenciálního růstu české ekonomiky. Jeho názor sdílí i prezident Svazu průmyslu a obchodu Jaroslav Míl.

Další vývoj

- Vzhledem k tomu, že po formální stránce je rozhodnutí Komise v pořádku, hodlá Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR Komisi patrně žalovat kvůli samotnému meritmu věci. Podobně tak učinilo již Slovensko, jehož případ je s českým srovnatelný.

1.4 Rada

Vysoké ceny mezinárodního roamingu

- Rada ve formátu ministrů odpovědných za problematiku telekomunikací se v březnu neformálně sešla při příležitosti výstavy CeBIT

v německém Hannoveru, aby diskutovala další vývoj situace na poli regulace mezinárodního roamingu. Otázce se ve sledovaném období věnovaly i dva výbory EP.

Obsah návrhu a sporné body

- Ministři na veletrhu CeBIT dospěli k závěru, že nejvhodnější cestou regulace bude nejen stanovení maximálních cen pro tzv. velkoobchodní poplatky, které si mezi sebou účtují jednotliví operátoři, ale i stanovení maximálních cen pro konkrétní uživatele-zákazníky. Neshody se však objevily stran toho, jak zmíněné ceny stanovit a kdy by přesně měly začít platit.

Další vývoj

- V případě, že by měla být regulace roamingu zavedena – jak se plánuje – do letošních letních prázdnin, musela by Rada svůj finální verdikt vyřknout nejpozději na svém zasedání začátkem června a EP při jednání pléna v květnu.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 Budoucnost EU

Berlínská deklarace

- Na jarním summitu Evropské rady se mezi projednávanými otázkami objevila i Berlínská deklarace, která měla oslavovat padesátileté výročí podepsání Římských smluv. Draft textu předložilo německé předsednictví, které přijímalo návrhy a připomínky členských států. Za členské státy jej však 25. března 2007 podepsali pouze kancléřka Merkelová, předseda Evropské komise Barroso a předseda Evropského parlamentu Pötering.

Podoba deklarace

- Deklarace explicitně neobsahuje zmínku o evropské ústavě, proti níž vystupovali Velká Británie, Polsko nebo Česká republika. Třístránkový dokument je rozdělen do tří částí.

Kritika textu

- Přípravy textu provázely diskuse zástupců členských států o tom, co by měl text určitě obsahovat, resp. co by určitě obsahovat neměl. Ukázal se rozdíl mezi zastánci evropské ústavy a přívrženci minimalistického přístupu.
- Kritika textu plyne z různých stran. Tisk zdůrazňuje, že deklarace nebyla podepsána jednotlivými členskými státy, což do jisté míry dokazuje nezávažnost textu, jehož původní záměr měl vést ke sjednocení 27 členských států. Pozornost se také soustředila na technickou stránku – deklaraci byl

vyčítán nepřesný překlad z němčiny do ostatních jazyků.

- Deklarace je plná obecných formulací a překvapivě se v ní nemluví o dalším rozšiřování EU, které prosazovala např. Francie či Rakousko. Je zde ponechána jen zmínka o otevřenosti a tom, že Unie bude ctít vůli svých členů.
- Text deklarace byl přijat na principu nejmenšího společného jmenovatele – s body v ní obsaženými ve většině případů nelze nesouhlasit a členské státy si mnohé formulace mohou interpretovat volně.

Budoucnost euroústavy

- Angela Merkelová dala po jarním summitu Evropské rady najevo, že německé předsednictví bude prosazovat harmonogram projednávání euroústavy tak, aby její nová podoba mohla být schválena do konce tohoto roku a ratifikována před volbami do EP v roce 2009.
- Polský ani český prezident tento plán nevitají s nadšením. Václav Klaus nepovažuje ústavní smlouvu za prioritu agendy českého předsednictví v první polovině roku 2009.

2.2 Financování EU

Britský rabat

- Ačkoliv meziinstitucionální dohoda o nové finanční perspektivě pro roky 2007–2013 byla dosažena již na jaře 2006, jednání o některých sporných detailech financování EU byla uzavřena až v dubnu 2007. Jednalo se především o spornou otázku snížení britského rabatu, tedy objemu peněz, které jsou na základě dohody na summitu ve Fontainebleau z roku 1984 každoročně navraceny Velké Británii z jejího příspěvku do rozpočtu EU.

Budoucí osud britského rabatu

- 3. dubna Rada prozatím dospěla k dohodě nad konkrétním snížením britského rabatu pro toto finanční období (2007–2013), má se jednat o částku přibližně 10,5 mld. euro, o tuto sumu tedy bude snížena vratka, na niž měla Británie ze svého příspěvku do rozpočtu EU prozatím nárok.
- Možnost dalšího snižování či dokonce odstranění bude zřejmě ještě diskutována v souvislosti s revizí finanční perspektivy, plánovanou na období 2008/2009, výraznější změny lze však s největší pravděpodobností očekávat až v souvislosti s přípravou další finanční perspektivy pro období 2014–2020.

Lamassourova zpráva

- Bruselské plénum EP 29. března podpořilo zprávu Alaina Lamassoura (EPP-ED), která představuje první iniciativu na poli institucí EU týkající se plánované revize rozpočtové politiky.

Obsah Lamassourovoy zprávy

- Lamassourova zpráva se týkala nikoli výdajové, ale příjmové stránky rozpočtu, konkrétně otázky vlastních zdrojů.
- Navrhuje dvoufázový postup, při němž nejprve má dojít ke zjednodušení stávajícího systému a pak postupně i k vytvoření nových vlastních zdrojů, i když poměrně citlivý termín „evropská daň“ zpráva explicitně nepoužívá. Zpráva předpokládá i zrušení všech vratek, včetně britského rabatu. K vytvoření nových vlastních zdrojů by přitom nemělo dojít dříve než s novou finanční perspektivou v roce 2014.
- Další zprávu týkající se rozpočtové politiky připravuje Alain Lamassoure na závěr roku.

2.3 Strukturální politika

Nové parametry pro čerpání financí ze strukturálních fondů

- Komise 28. března zveřejnila novou soustavu parametrů pro čerpání financí ze strukturálních fondů pro období 2007–2013.
- Významným prvkem je skutečnost, že čerpání prostředků má již probíhat i v souladu s požadavky větší transparency v souvislosti s využíváním peněz strukturálních fondů, jména příjemců podpor ze všech fondů, včetně zemědělských (EAGGF a nově EAFRD) tak mají být nově povinně zveřejňována, u zemědělských fondů od roku 2009.

Přínos nových pravidel

- Nová pravidla pro čerpání prostředků nejen z Evropského fondu pro regionální rozvoj či Evropského sociálního fondu, ale i z dalších zdrojů, mají dle Komise přinést zjednodušení administrativních požadavků a obsahovat nové programy určené zejména pro malé a střední podniky, vzdělávací sektor, rozvojové agentury a obce.
- Nová pravidla mají být uplatňována od 1. května 2007.

2.4 Vnější vztahy EU

Plán spolupráce s Černomořím

- Komise zveřejnila 11. dubna plán na posílení vztahů se sousedními státy černomořské oblasti. Plán má zahrnovat nejen postsovětské státy, které jsou součástí Evropské politiky sousedství (Ukrajina, Moldávie, Gruzie, Arménie, Ázerbajdžán), ale také státy Balkánu, které prozatím nepatří mezi kandidáty (ale dle nové strategie rozšiřování pouze mezi „potenciální kandidáty“) na členství, Černá Hora a Srbsko, a dále také Albánie a Turecko.

Role Bulharska a Rumunska a posledního rozšíření EU

- Na straně EU jsou hlavními partnery předpokládaného černomořského dialogu Řecko, Bulharsko a Rumunsko. Zveřejněný plán týkající se Černomoří je prozatím první iniciativou v této oblasti. Má za cíl především posílit vazby týkající se obchodu s energetickými surovinami a jejich transportu.

Vztahy EU–Rusko

- Podle Komise Polsko vyslalo určité signály o tom, že by bylo ochotné odvolat svoji několikaměsíční blokadu jednání o smlouvě PCA (Smlouva o partnerství a vzájemné spolupráci) s Ruskem, Polsko ovšem zřejmě i nadále zůstane významným činitelem v procesu přípravy těchto jednání, což je pro polskou pozici v SZBP signifikantní.

Blízká budoucnost vztahů EU–Rusko

- 18. května se uskuteční summit mezi EU a Ruskem (tyto schůzky na nejvyšší úrovni, kterých se účastní ruský prezident Putin a předseda Komise se konají jednou za půl roku), smlouva PCA přitom měla být jedním z hlavních bodů jednání, není však jisté, jestli do té doby dospějí ministři zahraničních věcí EU k dohodě na zahájení jednání o smlouvě.
- Jednání s Ruskem týkající se fyto-sanitární a veterinární oblasti by měla pokračovat (mezi komisařem pro zdraví Kyprianouem a ruským ministrem zemědělství Gordějevem) po dubnovém jednání Rady ministrů zemědělství.
- Vliv na celkový vývoj jednání s RF o nové smlouvě mající upravovat základním způsobem vzájemné vztahy by mohla mít i současná vnitropolitická situace v Rusku, události jsou ovšem do značné míry jedním ze symptomatických jevů doprovázejících rozjitřenou situaci v souvislosti s nadcházejícími parlamentními i prezidentskými volbami a prozatím je nelze přeceňovat.

2.5 Zemědělství

Modulace přímých zemědělských plateb a peníze pro rozvoj venkova

- Březnová jednání Rozpočtového a Zemědělského výboru EP byla poznamenána sporem o tzv. dobrovolnou modulaci přímých zemědělských plateb.

Řešení sporu

- Patovou situaci, v níž Rozpočtový výbor zdržoval na základě svého práva týkajícího se nakládání s rozpočtovými rezervami část peněz určených pro zemědělskou politiku, nakonec vyřešil kompromis uzavřený 21. března mezi Radou ministrů a EP.
- Rozpočtový výbor přistoupil na dobrovolnou, více než 5% modulaci v Portugalsku a Velké Británii, Rada naopak přislíbila, že s výjimkou těchto dvou států u všech ostatních bude v souladu s výsledkem hlasování EP pokračovat dobrovolná modulace ve výši 5% přímých plateb.
- Rozpočtový výbor následně uvolnil z rezervy prostředky určené pro fond EAFRD, z něhož mají získávat významné finance nové členské státy, včetně ČR (v případě ČR je skutečnost komplikována ještě tím, že Komise prozatím nenotifikovala všechny dotační tituly pro EAFRD, které byly v nové kompletní podobě vzhledem ke komplikované povolební situaci v ČR dodány pozdě).

Pokuta pro ČR za nadlimitní zásoby potravin

- Komise přijala 4. dubna rozhodnutí o tom, že devět nových členů, kteří vstoupili do Unie v květnu 2004, včetně ČR, má zaplatit za tzv. nadlimitní zásoby některých potravin celkem 41,1 mil. euro.
- Pokuta má být zaplácena ve čtyřletých splátkách, tedy do roku 2010, první splátka má být složena již letos na jaře.
- V případě ČR byla přitom vyčíslena hned po Polsku druhá nejvyšší částka pokuty, ve výši 12,288 milionu eur, což je v přepočtu téměř 350 milionů Kč. ČR ji má zaplatit za údajně nadlimitní zásoby masa (především drůbežího), konzervovaného ovoce (např. ananasu), konzervovaných hub a rýže, které se v jejich veřejných a soukromých skladech nacházely v období těsně před vstupem do EU. U dalších zemí šlo i o některé jiné komodity.

Legislativní podstata

- Akt o přistoupení přikazuje, aby státy před svým vstupem na společný trh potravinářské zboží

v soukromých i veřejných skladech přesahující „obvyklé množství“ zlikvidovaly na vlastní náklady. Přesná výše těchto množství není v Aktu vyčíslena, Akt o přistoupení však odkazuje na to, že tato množství mají být určena pro každý produkt na základě specifických požadavků organizace trhů s jednotlivými komoditami v rámci SZP.

Sporné body

- Dle Komise se přistupující státy mohou snažit uplatnit po vstupu tyto výrobky na společném zemědělském trhu EU, využít jej pro „spekula-

tivní“ prodej a „zahltit“ přísně střežený společný zemědělský trh EU. Nikdo přitom nedokázal, že by docházelo k hromadění zásob za tímto účelem či to, že by se evropští obchodníci ve skutečnosti chovali způsobem, z něž je podezírání Komise. Na tuto skutečnost, stejně jako na vágnost termínu „nadlimitní zásoba“ také upozorňuje český ministr zemědělství Gandalovič, který se proti pokutě ohradil.

- Osud české pokuty prozatím není definitivní a ministerstvo zemědělství se chystá na další jednání s Komisí.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Přenositelnost práv na doplňkovou penzi

Výbor EP pro zaměstnanost 21. března odsouhlasil zprávu týkající se návrhu směrnice, jež by měla zaručit, aby při zaměstnávání v různých zemích EU byla zaměstnancům zachována veškerá práva k existujícím doplňkovým důchodovým schémátům.

Pro hlasovalo 24 poslanců, pět bylo proti a čtyři se zdrželi.

Legislativní pozadí

Cílem směrnice je (krom garance práv zaměstnanců) především vytvoření podmínek pro mobilitu pracovníků v rámci EU. Komise její návrh předložila v říjnu 2005 (viz dřívější monitoringy). Dosavadní jednání jak v EP, tak v Radě ovšem naznačila, že kromě Komise žádná z relevantních unijních institucí s textem v navrhované podobě souhlasit nejspíš nebude, neboť předpokládá celou řadu (přechodných) výjimek, je v mnoha směrech vágní a nevyklučuje (z důvodu rozdílných důchodových systémů v jednotlivých členských státech EU) nezamýšlené důsledky. Postoj institucí k celé otázce je nejlépe zřetelný na frekvenci schůzek, které jí věnovaly: Rada se danou problematikou zabývala jednou, EP dvakrát, a to jen neformálně.

Sporné body

Výbor EP pro zaměstnanost meritorně navázal na dosavadní průběh jednání. V podobě, jakou připravované směrnici prozatím dal, od dané normy nic z toho, co slibuje, očekávat nelze.

Členové výboru pro zaměstnanost předložili přes 200 pozměňovacích návrhů, z nichž většina vyjadřovala zejména obavy firem z toho, že budou nuceny nést nové „břemeno“. Obecně lze říci, že poslanci EP věcný záběr směrnice v průběhu projednávání zužují.

Pokud jde o ČR, existuje na otázku doplňkových důchodových schémat dvojí pohled: na jedné straně by mohla nová směrnice působit motivačně vůči všem, kteří hodlají v budoucnu využít zaručeného práva volného pohybu pracovních sil v rámci EU, na straně druhé je zde i riziko, že připravovaná

norma bude předjímat konkrétní (nikoliv nutně výhodné) řešení při rozhodování o parametrech očekávané české důchodové reformy.

Další vývoj

Plénum se bude návrhem zabývat nejspíše 24. dubna. Německé předsednictví mezitím oznámilo, že hodlá EP v jeho záměru – tedy dosáhnout stažení návrhu z legislativního procesu – podporovat.

Není to novinka; podobné úvahy se v souvislosti s tímto návrhem už několikrát objevily. Stáhnout návrh z projednávání ovšem může pouze Komise – a ta se v tomto duchu zatím nevyjádřila.

Nařízení o udělování kontraktů pro zajišťování veřejné dopravy

Výbor EP pro dopravu 27. března přijal poměrem 37:4 (při sedmi abstencích) finální podobu své zprávy pro druhé čtení návrhu, jehož předmětem má být unijní úprava způsobu udělování kontraktů ve veřejné dopravě.

Legislativní pozadí

V monitorinzích jsme o dané záležitosti již několikrát referovali, naposledy v předcházejícím vydání, kde byly podrobně rozepsány zvažované parametry připravovaného nařízení.

Sporné body

Podobně jako v případě jiných kauz jde i zde o poměrně delikátní problém, na jehož řešení mají jiný názor evropští poslanci na straně jedné a ministři národních vlád na straně druhé. Spor se vede rovněž o to, zda EU má vůbec otázku veřejné dopravy upravovat, resp. zda je daná iniciativa v souladu s principem subsidiarity.

Přestože existuje shoda na tom, že veřejné autority by měly mít možnost vybrat si, zda přidělí kontrakt přímo, nebo v rámci standardního výběrového řízení, pokud jde o konkrétní parametry, Rada a EP nacházejí konsenzus jen velmi obtížně.

EP navrhuje, aby operátoři s kontrakty udělenými přímo byli výrazněji (meritorně i časově) omezeni

v možnosti získávat další kontrakty mimo svou zemi, a staví se za to, aby navrhovaná legislativa byla převedena do praxe za méně než deset let (včetně doby potřebné na implementaci; Rada navrhuje dobu o více než polovinu delší).

Jednou z mála položek, na nichž se Rada a EP shodují, je vyjmutí menších projektů z dosahu připravované legislativy. Kontrakty do určitého objemu, o němž se však stále vedou spory, by mohly být i nadále udělovány bez ohledu na legislativu EU.

Stále však zůstává otázkou, zda zvýhodňovat malé a střední podniky, nebo ne. Rada je v tomto směru pro menší zvýhodnění než EP. Ten rovněž hodlá preferovat i kontrakty v rámci železniční dopravy – ať už by byly uděleny jakkoli, měly by trvat déle než kontrakty v případě silničních přepravců (EP je v EU vedle Komise jedním z hlavních zastánců přesunu co největší části dopravy ze silnic na železnici).

Další vývoj

Legislativní proces se patrně nevyhne dohodovacímu řízení. To bude zahájeno poté, co EP dokončí své druhé čtení v plénu, nejspíše ve druhé polovině roku 2007.

Liberalizace poštovních služeb

Výbor EP pro dopravu se 27. března po svém únorovém zasedání opět zabýval otázkou připravované liberalizace poštovních služeb. Přestože nepřijal žádnou zprávu, znovu ukázal, jak se bude debata o celé záležitosti vyvíjet – vůči liberalizaci příznivě.

Legislativní pozadí

O celé problematice jsme v monitorinzích již několikrát informovali, naposledy v předcházejícím vydání. Cílem má být liberalizace veškerých poštovních služeb, tedy i těch, které v současnosti spadají do kategorie, v níž jednotlivé členské státy mohou akceptovat monopol, jenž povětšinou i vlastní (zásilky lehčí než 50 g). Komise svůj návrh předložila v říjnu 2006.

Obsah návrhu a sporné body

Zpravodaj návrhu Marcus Ferber navrhl zpřísnění tzv. požadavku na univerzální službu tím, že jej omezil jen na individuální zásilky (hromadné rozesílky navrhl ponechat vně tento požadavek). Jeho kolegové však takový návrh odmítli s argumentem, že by tím došlo ke znevýhodnění malých a středních podniků. Z jakého důvodu, však není zřejmé.

Podobně Ferber postupoval i v případě pasáží textu, jež se věnovaly možnostem kompenzací za provo-

zování univerzální služby, možnostem stanovování únosných (affordable) cen či řešení sociální situace zaměstnanců pošt po otevření poštovního trhu konkurencí: zamítl většinu protiliberalizačních návrhů. Z diskuse ovšem vyplynulo, že poslanci nepočítají s liberalizací dříve než v roce 2012. (Komise přitom navrhuje již rok 2009.)

Reakce aktérů

Komise Ferberovy pozměňovací návrhy podpořila. Poslanci se ovšem rozdělili podle národních delegací a argumentovali především s ohledem na situaci ve své zemi. Jiní aktéři se k jednání výboru oficiálně nevyjádřili.

Další vývoj

EP by měl o Ferberově zprávě hlasovat začátkem června. V přibližně stejnou dobu se počítá i s politickou dohodou na úrovni Rady. EP i Rada o liberalizaci služeb spolurozhodují.

Zdanění alkoholu

Výbor EP pro hospodářské a měnové záležitosti 11. dubna poměrem 19:15 odmítl Komisi plánované zvýšení minimální spotřební daně na alkohol. Připojil se tak k názoru Rady, jež se k dané otázce vyjádřila již na podzim roku 2006. ČR tehdy daný návrh vetovala.

Legislativní pozadí

Důvodem ke zvýšení minimální spotřební daně na alkohol je podle Komise znehodnocení dosavadních hodnot inflací téměř o 31 % oproti roku 1992. Rada v čele s ČR ovšem takovou argumentaci prozatím nepřijala. (Blíže k okolnostem projednávání návrhu viz dřívější monitoringy.)

Obsah návrhu a sporné body

Zpravodajka návrhu Astrid Lullingová se po hlasování vyjádřila v tom smyslu, že jednotlivé členské státy by měly mít možnost stanovovat si vyšší spotřebních daní na alkohol samy, i kdyby to – jak tvrdí Komise – mělo vést k distorzím v rámci společného vnitřního trhu.

Lullingová navíc doložila, že v současnosti platná směrnice nevedla, pokud jde o konkrétní sazby spotřebních daní, v rámci EU k žádné konvergenci – trend byl spíše opačný. A vzhledem k tomu, že v nových členských státech včetně ČR jsou sazby v porovnání se starými členy výrazně vyšší, je podle zpravodajky zřejmé, že připravovaná legislativní revize by se dotkla především jich (např. v Bulharsku by mohlo dojít ke zvýšení spotřebních daní až o 200 %). Výsledkem by podle Lullingové byla

inflace, jež je v přímém rozporu s cílem většiny nových členských států přijmout společnou měnu euro. Proto navrhla řešení, jehož cílem by naopak mělo být snižování spotřebních daní v zemích, kde jsou sazby příliš vysoké. Argument o souvislosti vyšších daní a nižší konzumace alkoholu Lullingová s odkazem na situaci ve Skandinávii odmítla.

Pro ČR je hlasování parlamentního výboru dobrou zprávou, byť dokument ještě bude muset schválit plénum a samotný EP má v dané věci jen konzultační pravomoc.

Po Radě totiž i EP dává najevo, že daňová harmonizace (ač často „eufemisticky“ označovaná jinak) nenachází všeobecnou podporu ani v rámci institucí, které by na ní teoreticky měly mít zájem (tedy EP), navíc s argumentací, jež oproti zdůvodněním Komise netrpí logickými nedostatky (viz např. návrh Komise na zvýšení minimální spotřební daně na pivo a současné zachování nulové sazby na víno).

Další vývoj

O zprávě Lullingové se bude podle všeho diskutovat na jednom z nejbližších plenárních zasedání EP. Kdy se návrhem bude zabývat Rada, není prozatím známo.

S ohledem na pozici EP i dosavadní postoje členských států ovšem nyní existuje poměrně reálná šance, že návrh Komise nakonec přijat nebude, a to ani v jakkoli modifikované verzi.

Debaty o protiraketovém systému USA

V rámci zasedání tzv. malého pléna (v Bruselu, namísto Štrasburku), které se uskutečnilo v posledním březnovém týdnu, EP debatoval také otázku plánovaného budování systému protiraketové obrany USA, v jehož rámci může vzniknout základna protiraketových střel v Polsku a radarová základna na území ČR.

Kritika vůči potenciálnímu projektu zaznívala především z řad levicových poslanců EU-15 (PES, ale také někteří britští liberálové). Debaty na plénu byla označována jako bouřlivá.

Bezprostředním podnětem k debatě bylo slyšení spojené s vystoupením Vysokého představitele EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku Javieru Solany. Někdejší generální tajemník NATO zdůraznil v souladu s platným primárním právem, že rozhodnutí o vybudování těchto zařízení náleží příslušným státům, členské země EU by však podle něho měly (blíže nespecifikovaným způsobem) zajistit, že účast některých z nich v takovém projektu nenaruší bezpečnostní strategii a bezpečnostní zájmy EU jako celku.

Z představitelů členských států EU vyjádřila nejprve výhrady k projektu, který kritizuje především ruská vládní garnitura (vystoupení prezidenta Putina na mnichovské konferenci věnované bezpečnosti v únoru 2007) a generalita, německá kancléřka Merkelová. Němečtí europoslanci náleželi také na rozpravě v plénu EP mezi největší kritiky projektu.

Politické pozadí problému

Byli to však zástupci německého předsednictví, konkrétně ministerstva obrany, kteří 12. dubna vyjádřili na půdě Výboru EP pro zahraniční věci potenciálnímu vzniku amerického projektu, který by byl schopen zneškodnit např. balistické střely namířené na Evropu ze strany Íránu, budujícího přes nesouhlas mezinárodního společenství svůj jaderný program (i když prozatím je taková možnost z technologického hlediska ještě otázkou budoucnosti), podporu.

Zdá se tedy, že v předsednickém Německu se americký projekt stává předmětem ideologické vnitropolitické debaty, která se přesouvá na mezinárodní a nadnárodní arénu – zatímco jej kritizují převážně představitelé SPD (včetně ministra zahraničí Steimeiera), CDU, z níž pochází i současný ministr obrany Jung, jej tak razantně neodmítá, naopak zdůrazňuje potřebu větší spolupráce mezi Evropou a USA, a to jak v otázce zabezpečení vůči potenciálním hrozbám pocházejícím od nestabilních států typu Severní Koreje či Íránu, tak v otázce dialogu s Ruskem. Podobnou situaci, kdy téma strategického a vojensko-politického významu je do určité míry zneužíváno k nepřiliš seriózní debatě v rámci vnitřní politiky, lze přitom vysledovat i v ČR. Poněkud ambivalentní je přitom postoj kancléřky Merkelové (výroky o nutnosti postupného vytvoření společné armády v rámci EU a volání po společném postoji EU k potenciálnímu zapojení nových členů do amerického projektu), který je způsoben částečně i nutností udržovat pohromadě širokou koalici.

Legislativní pozadí problému

Společná zahraniční a bezpečnostní politika není součástí komunitárního práva, ale prozatím stále (v době, kdy neplatí ústavní smlouva) je součástí samostatného mezivládního pilíře, v jehož rámci Komise nemá legislativní monopol, společné postoje bývají schvalovány za konzultace (nikoli spolurozhodování EP) a společné akce vyžadují jednomyslnost. V bezpečnostních otázkách je pak rozhodovací pravomoc EU ve vztazích ke členským státům opět z legislativního hlediska silně omezená (znovu je třeba brát ohled na to, že dosud neplatí ústavní smlouva, která vytvoření společné obranné politiky do budoucna předvíдалa, i když i zde počí-

tala, alespoň zpočátku, se silnější pozicí členských států a spíše mezivládním rozměrem na úkor nadnárodních institucí). Podobné komentáře mají tedy spíše diplomatický a politický význam. Přesto nelze přehlédnout, že někteří čeští europoslanci debatu o těchto otázkách v rámci EP přivítali, jakkoli je z čistě legislativního hlediska možnost EU (a EP především) ovlivňovat výrazněji bezpečnostně politická rozhodnutí států sporná.

Pokračování debaty

Je otázkou, zda toto byl první a také poslední případ, kdy byl projekt zapojení některých členských zemí do budování amerického systému protiraketové obrany, takto oficiálně diskutován na půdě institucí EU. Solana se vyslovil pro širší debatu na toto téma na úrovni EU, německý ministr obrany Franz Josef Jung naopak podpořil pokračování debaty na platformě NATO.

Představitelé Severoatlantické aliance o projektu přitom již diskutovali, NATO je v jakékoli kritice mnohem zdrženlivější, pouze zaznívají hlasy o tom, že by aliance upřednostnila zasazení amerického protiraketového systému do širšího projektu budovaného právě NATO, který by podle jeho obhájců poskytl i účinnější ochranu všem současným členům EU. Americký prezident Bush ve světle zjištěných evropských debat o projektu mezitím na přelomu března a dubna navrhl ruskému prezidentu Putinovi přímou diskusi o této otázce, ruská strana nabídku přijala.

Jednání nejen mezi členy NATO, ale také mezi NATO a Ruskem o projektu protiraketové obrany má proběhnout na půdě aliance prostřednictvím společné Rady NATO–Rusko 19. dubna.

Ochrana spotřebitele – označování slivovice

Na konci března se v médiích objevila zpráva o tom, že se ČR pravděpodobně bude muset vzdát názvu tradičního destilátu slivovice, podobně jako musela před vstupem do EU překřtít lihovinu vyráběnou z bramborového škrobu na „tuzemský rum“.

Legislativní pozadí

Jedná se o požadavky legislativních norem týkajících se ochrany spotřebitele. V jejím rámci a zájmu Komise vytváří předpisy přesně definující některé produkty z hlediska výrobních postupů či obsahu konkrétních látek. Pokud daný produkt nevyhovuje přesně stanoveným normám pro určitý výrobek, nelze jej prodávat pod tímto názvem. V loňském roce tak proběhl na půdě Komise spor mezi některými členskými státy vyrábějícími vodku o přesném slo-

žení a výrobním postupu této lihoviny, v roce 2005 zase Komise uspořádala veřejný dotazník, v němž zástupci zemědělské výroby rozšířené EU měli přispět k nové přesné definici telecího masa. Normy týkající se ochrany spotřebitele vznikají tedy jako výsledek práce producentů organizací i lobby jednotlivých členských států. Nejde tedy jen o to chránit spotřebitele před koupí klamavě označeného výrobku, ale často i o ochranu vlastních výrobků na stále širším jednotném trhu, někdy i před konkurrencí jiných produktů. Může přitom postihnout tradiční výrobu některých produktů, které jsou v některých zemích vyráběny specifickým způsobem, odlišným od zemí ostatních, respektive možnost tradičního označování takových výrobků. Typický byl právě příklad vodky, kdy se o její definici střetly některé starší členské státy (např. Finsko) s novými členy (Polsko, některé pobaltské státy). Zatímco starší členské státy trvaly na výrobě vodky z obilí či brambor, noví členové prosazovali výrobu i z jiných surovin.

V případě slivovice se mělo jednat o výsledek přípravy nového nařízení, které se týká označování alkoholických nápojů, projednávaného v dubnu Evropským parlamentem, který vyvolala právě kauza „vodkového“ sporu. Slivovice je v něm definována jako destilát vyráběný sice z ovoce, ale s přidavkem lihu zemědělského původu, což není postup tradičně používaný pro českou a moravskou slivovici vyráběnou v řadě oblastí pouze ze švestek.

Dle vyjednaných parametrů přístupové smlouvy může ČR používat tradiční označení pro alkohol vyráběný oběma postupy. ČR se naopak snažila bránit proti požadavkům ostatních států, aby bylo možné přidávat do slivovice krom čistého ovoce a lihu také aromatické látky, které by způsobovaly např. příchut' exotického ovoce.

Sporné body

To, že v nové legislativě došlo oproti definici vyjednané v přístupové smlouvě ke změnám, vyvolalo spekulace, zda se jedná o náhodný přepis úředníka, zpravodaje návrhu či autorů pozměňovacích návrhů, anebo právě o úmysl s cílem dosáhnout skutečných změn pokud jde o pravidla pohybu příslušného výrobku na společném trhu. Skutečnost je taková, že právě v důsledku toho, že příslušná legislativa vzniká jako výsledek působení lobby producentů organizací a členských států, není příslušný člen ve zcela bezmocném postavení vůči Komisi, ale naopak může za svůj výrobek lobovat a prosazovat tradiční postup, pokud nečelí významné opozici anebo legislativním pravidlům, která jsou výsledkem mnohaletého fungování společného trhu ES/EU s potravinovými výrobky (případ rumu, který

je vyráběn ze třtinového cukru). Právě „kauza slivovice“ přitom odhaluje jedno ze základních pravidel úspěšného členství v jeho každodenním rozměru: sledování legislativy ve všech fázích vzniku, včasný zásah při vzniku možných problémů (ať již jde o chyby či záměr) a také obratnost v zákulisních jednáních, které k legislativnímu procesu v EU patří. Legislativní spleť bohužel velmi často komplikuje včasné odhalení těchto problémů, což byl částečně i případ slivovice. Problém tak byl zachycen až na půdě EP a při jeho projednávání v Radě, nikoli při vzniku legislativy v Komisi, kde je největší šance její podobu ovlivnit. Právě v této fázi ji nejvíce ovlivňuje producentská lobby, „politické“ tlaky členských států zpravidla přicházejí intenzivněji až při jednání v Radě.

O nové legislativě týkající se označování alkoholických nápojů má EP hlasovat v už druhém čtení na konci dubna, čeští zástupci v Radě a EP se tak nyní pokoušejí i přes časovou tíseň napravit nepříznivé znění pasáže týkající se slivovice.

1.2 EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR

Prejudiciální řízení ve věci C-437/05 (týkající se souladu českého práva s evropským v otázkách pracovní doby, její délky a odměňování za práci)

Evropský soudní dvůr v březnu v rámci tzv. prejudiciálního řízení, kdy se národní soudy „táží“ ESD na výklad unijního práva (C-437/05), konstatoval, že české právo není v souladu s evropským v otázkách týkajících se pracovní doby, její délky a odměňování za práci.

Pozadí

Lékař Jan Vorel žaloval svého zaměstnavatele, českokrumlovskou nemocnici, za to, že se domníval, že mu nejsou náležitě vypláceny náhrady za dobu, kdy je po něm požadováno, aby byl v pohotovosti.

Obsah a sporné body

Nemocnice v Českém Krumlově argumentovala tím, že její chování je v souladu s českým právem, že doba v pohotovosti podle evropského práva není pracovní dobou, byť za ni mohou zaměstnanci příslušet náhrady, a že v současnosti teprve probíhá debata o revizi směrnice o pracovní době (2003/88), která by měla v dané věci zajistit zaměstnancům nezbytnou právní jistotu. ESD však všechny tyto argumenty odmítl.

Novým členským státům, které dosud přistupovaly k problematice pracovní doby poměrně

„laxně“, bylo dáno najevo (přestože šlo strictu senso pouze o prejudiciální řízení v jedné konkrétní věci), že v případě neplnění jejich závazků vyplývajících z *acquis communautaire* může následovat sankce, resp. „nařízení“ toho, aby bylo jejich právo sladěno s evropským.

Daný případ je přitom zajímavý hlavně tím, že argumentace ESD byla založena primárně na předcházejících řízeních v podobných záležitostech navzdory faktu, že většina právníků se shoduje na tom, že evropské (unijní) právo není přísně vzato právem precedenčním (uznává se však jeho „vyzařování“).

Další vývoj

Po uzavření prejudiciálního řízení se finální rozhodnutí ve věci přesunulo zpět na úroveň českých soudů.

Z hlediska samotného merita ovšem jeho výsledek vysílá poměrně zřetelný signál nejen do ČR, ale i do dalších, především nových členských zemí.

1.3 KOMISE

Dobrovolná registrace lobistů

Komise v souvislosti s prezentací následného (follow-up) sdělení týkajícího se Zelené knihy o evropské iniciativě pro transparentnost 21. března oznámila, že hodlá zavést dobrovolný registr lobistů působících na úrovni EU.

Pozadí

Problematika lobování v EU je dlouhodobě kontroverzní: na jedné straně lobing poskytuje unijním institucím potřebné informace, na straně druhé je – alespoň podle Komise – neprůhledný a tudíž náchylný ke korupci. Komise proto již několikrát přišla s pokusem lobing v EU regulovat.

Obsah návrhu

Podstatou návrhu, který představil komisař Siim Kallas, je zavedení dobrovolného online registru lobistů, jehož obsahem by měl být nejen název příslušné organizace, ale i informace o tom, kdo ji reprezentuje, koho reprezentuje a z jakých prostředků. „Výměnou“ za to Kallas lobistům přislíbil pravidelnou konzultaci a přednostní informování o zamýšlených aktivitách.

Společně s registrem by měl existovat i nezávazný kodex, jehož porušení by však v případě stran, které k němu přistoupily, vedlo i k sankcím typu odebrání některých exkluzivních práv plynoucích z registrace ap. „Tvrdé“ sankce by se nicméně neuplatňovaly.

Sporné body

Mezi nejzásadnější sporné body patří fakt, že všechny podobné aktivity, které se dosud v EU objevily, skončily neúspěchem. Nelze opomenout ani to, že Komise již nyní zvažuje možnost zavedení pravidel, která budou závazná, a to pro všechny lobisty bez rozdílu.

Konečně poslední kontroverzí je fakt, že lobistické organizace se již nyní sdružují na „samosprávné“ bázi (např. EPACA, IPRA), aniž by k tomu potřebovaly aktivity Komise, jež nemusejí přinést očekávanou přidanou hodnotu.

Další vývoj

V případě, že budou překonány uvedené spory, očekává se, že registr (včetně kodexu) začne fungovat v průběhu příštího roku a k prvnímu zhodnocení celého systému dojde v roce 2009.

Fakt, že v případě neúspěchu dobrovolných aktivit se předběžně počítá se závaznými pravidly, ovšem v současnosti nedává komisaři Kallasovi (ani Komisi jako celku) příliš šancí na úspěch. Závislost Komise na loby je větší než závislost loby na Komisi.

Řízení za neimplementaci sekundárněprávních norem

Komise 22. března zahájila sérii řízení za neimplementaci unijní legislativy. Vůči Česku byla otevřena šetření ve čtyřech případech.

ČR podle Komise porušuje směrnici 1999/31 o ukládání odpadu tím, že nedostatečně nebo vůbec neimplementovala opatření týkající se definic různých druhů odpadů a požadavky na skládky a jejich provozování.

Společně s ČR byla stejná procedura spuštěna i vůči dalším 13 zemím, přičemž už v prosinci 2006 Komise ve stejné věci vyzvala k podání vysvětlení sedm členských států.

ČR dále údajně náležitě neplní ani legislativu týkající se způsobu odchodu do penze a zaměstnanec-
kých penzijních fondů (společně s Maďarskem).

Jde o směrnici 2003/41 a podle Komise Česku chybí potřebné institucionální zázemí. Jak ČR, tak i Maďarsko byly toho názoru, že instituce, o nichž se ve směrnici hovoří, měly být vytvořeny pouze kvůli spolupráci se zahraničními orgány podobného typu, nikoliv pro vlastní, vnitrostátní účel. Zaměstnanecké penzijní fondy totiž v ČR fakticky nefungují.

Třetím případem je nesprávná implementace pravidel hospodářské soutěže. ČR podle Komise nedisponuje nástrojem pro potírání kartelů a dalších restriktivních obchodních praktik na poli elektronických komunikací a ÚOHS nemá v dané oblasti dostatek kompetencí (jimiž by

měl na základě článků 81 a 82 Smlouvy o ES disponovat).

Regulační rámec by měl vytvářet ČTÚ a ÚOHS by měl dohlížet na jeho dodržování.

Konečně posledním případem je výtka vůči způsobu, jakým postupovala firma Lesy České republiky při udělování zakázek na lesnické služby. Ve všech případech krom prvního Komise ČR zaslala již tzv. odůvodněné stanovisko, které zahajuje druhou fázi řízení poté, co daný stát své povinnosti nesplnil po prvním vyzvání.

Pokud ČR do dvou měsíců nepodstoupí všechny potřebné kroky, může Komise stát žalovat u ESD. Výsledkem řízení může být i finanční pokuta.

Česko a trh s emisními povolenkami

Komise 26. března rozhodla o finální podobě českého Národního alokačního plánu emisních povolenek v letech 2008–2012. Podobně jako v případě Polska byl i ČR celkový objem plánu snížen.

Pozadí

Systém obchodování s emisními povolenkami je jedním z unijních nástrojů, jenž má vést ke snižování množství skleníkových plynů (CO₂) v atmosféře a k zajištění vedoucí politické role EU při plnění tzv. Kjótského protokolu.

Systém má „tržně“ působit na aktéry trhu, aby z celkově daného objemu prodávali své povolenky těm, již emitují více skleníkových plynů, než kolik mají povolenek. V dohledné době se plánuje jeho rozšíření z průmyslových podniků i na dopravu, prioritně leteckou.

Obsah

Komise Česku neschválila její Národní alokační plán, protože podle ní nebyl v souladu s potenciálem ČR snižovat emise CO₂ a dosahovat tak cílů z Kjóta. Český alokační plán počítal v letech 2008–2012 s 101,9 mil. tun emisí, zatímco Komise ČR povolila pouze 86,8 mil. tun, tedy o 14,8 % méně.

Navíc po ČR žádá nejen další informace o tom, jak hodlá distribuovat povolenky podnikům, které v průběhu let 2008–2012 vstoupí na trh, ale i změny na poli vnitrostátního práva za účelem fungování systému obchodování s emisními povolenkami po roce 2012.

Sporné body

Komise nezměnila alokační plány jen Francii, Slovinsku a Velké Británii. Všechny ostatní země získaly na období 2008–2012 méně povolenek, než žádaly. Přestože pozice ČR není v tomto ohledu výjimečná, je poměrně snadné napadnout povolenky jakožto „tržní nástroj“: v případě, že o jejich množ-

ství přímo rozhoduje úřad (Komise), na trh mají vazbu pouze sekundárně. Navíc je diskutabilní, zda aktivity EU proti zvyšování koncentrací CO₂ mohou mít – v případě, že jsou v celosvětovém měřítku izolované – požadovaný dopad.

Reakce aktérů

Zatímco český ministr životního prostředí verdikt Komise přivítal, ministr průmyslu a obchodu jej napadl, protože podle něj povede pouze k omezení potenciálního růstu české ekonomiky. Jeho názor sdílí i prezident Svazu průmyslu a obchodu Jaroslav Míl.

Pro jednotlivce může rozhodnutí Komise znamenat zvýšení cen některých energií a potažmo i výrobků.

Další vývoj

Vzhledem k tomu, že po formální stránce je rozhodnutí Komise v pořádku, hodlá Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR Komisi patrně žalovat kvůli samotnému meritmu věci. Podobně tak učinilo již Slovensko, jehož případ je s českým srovnatelný.

Politicky ovšem bude zamýšlená žaloba problematická. Komise nejenže považuje emisní povolenky a jejich přidělování z hlediska (vlastní) budoucnosti za klíčové, ale navíc hodlá na základě stávajícího systému a Zelené knihy o využití tržních nástrojů pro účely politiky ochrany životního prostředí a energetické politiky, zveřejněné 28. března, rozšířit danou agendu i do dalších oblastí. (Veřejná diskuse o zelené knize, do níž se zainteresovaným aktérům doporučuje zapojit, potrvá do konce července 2007.)

1.4 RADA

Vysoké ceny mezinárodního roamingu

Rada ve formátu ministrů odpovědných za problematiku telekomunikací se v březnu neformálně sešla při příležitosti výstavy CeBIT v německém Hannoveru, aby diskutovala další vývoj situace na poli regulace mezinárodního roamingu. Otázce se ve sledovaném období věnovaly i dva výbory EP.

Legislativní pozadí

Návrh Komise z loňského roku doposud prochází legislativním procesem sice se spory, avšak bez toho, aby byla ohrožena jeho základní myšlenka – tedy radikální snížení cen za roamingové hovory bez ohledu na specifický charakter mobilních služeb i jejich potenciál napomáhat zvyšování konkurenceschopnosti EU jako celku (viz předcházející monitoringy).

Obsah návrhu a sporné body

Ministři na veletrhu CeBIT dospěli k závěru, že nejvhodnější cestou regulace bude nejen stanovení maximálních cen pro tzv. velkoobchodní poplatky, které si mezi sebou účtují jednotliví operátoři, ale i stanovení maximálních cen pro konkrétní uživatele-zákazníky. Neshody se však objevily stran toho, jak zmíněné ceny stanovit a kdy by přesně měly začít platit.

Zatímco země se silnými operátory (např. Velká Británie s Vodafonem) preferují zprůměrování současných cen a oddálení a/nebo omezení doby platnosti navrhovaného nařízení (např. na dobu tří let), státy ostatní se stavějí za stanovení pevných stropů ve výši max. 50 centů za minutu roamingového hovoru (byť tento strop není zatím konsenzuální; existují i jiné, „strukturovanější“ cenové varianty) a co nejrychlejší zavedení regulace.

Další spornou položkou je to, zda regulované roamingové tarify budou všem zákazníkům nabízeny automaticky a oni sami si budou moci případně zvolit jinou cestu dohody s operátorem (opt-out), nebo jim budou tarify nabízeny až na základě jejich žádosti (opt-in). Zatímco Komise a EP preferují spíše první z možností, mezi členskými státy získává převahu druhá varianta.

Opomenout nelze ani diskuse o tom, zda do budoucna nezvážit i regulaci datových služeb (SMS a MMS). Sporem, který rámuje celou debatu o roamingu v Unii, přitom zůstává, zda je jakákoli regulace vůbec nutná a zda ve svém důsledku nakonec není ve vztahu k jiným cílům EU (např. lisabonská agenda, ale i další) kontraproduktivní.

Další vývoj

V případě, že by měla být regulace roamingu zavedena – jak se plánuje – do letošních letních prázdnin, musela by Rada svůj finální verdikt vyřknout nejpozději na svém zasedání začátkem června a EP při jednání pléna v květnu.

Minimálně v případě EP lze tvrdit, že se to podaří, přestože poslední zasedání výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele (jenž ovšem není tzv. odpovědným výborem, který stanovuje pozici EP k projednávané legislativě – tím je výbor pro průmysl) 22. března naznačilo, že pozice zastánců a odpůrců regulace jsou víceméně vyrovnané.

Výbor pro průmysl se návrhem zabýval 12. dubna. Hlavním výstupem jeho jednání, přijatým v poměru 45:3, byl velmi nízký cenový strop za roamingové hovory ve výši 40 centů za minutu, což okamžitě kritizovali zástupci operátorů sdružení v Asociaci GSM a navrhli strop minimálně ve výši 65 centů za minutu.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 BUDOUCNOST EU

Berlínská deklarace

Na jarním summitu Evropské rady se mezi projednávanými otázkami objevila i Berlínská deklarace, která měla oslavovat padesátileté výročí podepsání Římských smluv. Draft textu předložilo německé předsednictví, které přijímalo návrhy a připomínky členských států. Za členské státy jej však 25. března 2007 podepsali pouze kancléřka Merkelová, předseda Evropské komise Barroso a předseda Evropského parlamentu Pötering.

Deklarace si kladla za cíl oživit debaty o budoucnosti EU a poskytnout určitý optimismus do dalšího vývoje poté, co byla ve francouzském a nizozemském referendu zamítnuta euroústava.

Podoba deklarace

Státníci dostali finální podobu deklarace až těsně před zahájením oslav. Shodli se na kompromisní podobě textu, který je podle předchozích podmínek stručný, obecný a oslavuje dosažené úspěchy evropské integrace.

Deklarace explicitně neobsahuje zmínku o evropské ústavě, proti níž vystupovali Velká Británie, Polsko nebo Česká republika. Třístránkový dokument je rozdělen do tří částí.

První část zdůrazňuje demokracii, svobodu, právní stát a rovnost všech občanů EU. Neopomíná zdůraznit solidaritu a vyvážené postavení členských států stejně jako otevřenost evropské společnosti a jedinečnost každého členského státu.

Druhá část textu hovoří o tom, čeho EU dosáhla, tedy o hospodářském a sociálním úspěchu, euru a také o tom, že klíčem k prosperitě v globalizovaném světě je společný postup. Důraz je položen na boj proti terorismu, organizovanému zločinu, nelegálnímu přistěhovalectví, rasismu a chudobě. Evropská unie chce jako celek pracovat na společné energetické politice a bojovat s klimatickými změnami.

Třetí část deklaraci uzavírá podtržením demokratického směřování Evropy, jejímž cílem je blahobyt jak vlastních občanů, tak i lidí za jejími hranicemi. Závěr zmiňuje nutnost EU přizpůsobovat se době a do voleb do EP v roce 2009 „postavit EU na společný základ“.

Kritika textu

Přípravy textu provázely diskuse zástupců členských států o tom, co by měl text určitě obsahovat, resp. co by určitě obsahovat neměl. Ukázal se rozdíl mezi zastánci evropské ústavy a přívrženci minimalistického přístupu.

Velká Británie nakonec ustoupila z požadavku nezmiňovat v textu deklarace společnou měnu euro. Polsko se nedočkalo poznámky o křesťanských základech Evropy, proti čemuž se razantně stavěla Francie. Na nátlak Polska a Česka však na druhou stranu nebyla v deklaraci zmíněna slova jako „ústava“ nebo „ústavní“. (Česká delegace se zasazovala také o to, aby deklarace neobsahovala žádná konkrétní data, to se však nakonec nepodařilo.)

Kritika textu plyne z různých stran. Tisk zdůrazňuje, že deklarace nebyla podepsána jednotlivými členskými státy, což do jisté míry dokazuje nezávislost textu, jehož původní záměr měl vést ke sjednocení 27 členských států. Pozornost se také soustředila na technickou stránku – deklaraci byl vyčítán nepřesný překlad z němčiny do ostatních jazyků.

Deklarace je plná obecných formulací a překvapivě se v ní nemluví o dalším rozšiřování EU, které prosazovala např. Francie či Rakousko. Je zde ponechána jen zmínka o otevřenosti a tom, že Unie bude ctít vůli svých členů.

Právě zde navazuje hojně diskutovaná pasáž: „Jsme...jednotní v úsilí postavit do voleb do Evropského parlamentu v roce 2009 Evropskou unii na obnovený společný základ. Neboť víme, že Evropa je naší společnou budoucností.“ Toto stanovisko je některými interpretováno jako závazek států věnovat se revitalizaci ústavního textu a do roku 2009 dojít ke konkrétnímu závěru v podobě smlouvy, která by reformovala institucionální rámec Unie. Česká vláda si však podle premiéra Topolánka nebude danou pasáž vykládat jako explicitní ani implicitní závazek vztahující se k ústavnímu procesu.

Text deklarace byl přijat na principu nejmenšího společného jmenovatele – s body v ní obsaženými ve většině případů nelze nesouhlasit a členské státy si mnohé formulace mohou interpretovat volně.

Budoucnost euroústavy

Angela Merkelová dala po jarním summitu Evropské rady najevo, že německé předsednictví bude prosazovat harmonogram projednávání euroústavy tak, aby její nová podoba mohla být schválena do konce tohoto roku a ratifikována před volbami do EP v roce 2009.

Na plenárním zasedání EP na konci března kancléřka Merkelová apelovala na poslance, aby iniciovali aktivní veřejnou debatu. Veřejné konzultace by měly začít v květnu poté, co německé předsednictví představí zástupcům členských států podrobnou „cestovní mapu“ (roadmap). O nové podobě smlouvy se má rozhodnout na krátké mezivládní konferenci v režii portugalského předsednictví na konci roku 2007.

Polský ani český prezident tento plán nevitají s nadšením. Václav Klaus nepovažuje ústavní smlouvu za prioritu agendy českého předsednictví v první polovině roku 2009.

Na plány německého předsednictví však reagovala Velká Británie. Tony Blair podotkl, že „čím dříve se tato věc vyřeší, tím lépe“.

Předseda Evropské komise Barroso zdůraznil, že pokud by nedošlo k institucionální „úpravě“, mohlo by to pro Unii znamenat narušení hodnot, na kterých je postavena. Barroso se také domnívá, že žádný stát není schopen sám úspěšně čelit klimatickým změnám, bezpečnostním hrozbám a masové migraci.

Představitelé členských států se ve většině případů shodují na tom, že rozšířená Unie se 27 členy potřebuje reformu k tomu, aby byla funkční. Nizozemsko, které původní návrh ústavní smlouvy v referendu odmítlo, však svým občanům stejný text předložit nehodlá.

Návrh ústavní smlouvy byl dosud schválen 18 státy. K současné podobě smlouvy se kriticky staví hlavně Česká republika a Polsko; Francie a Velká Británie jsou ve své pozici nejisté.

2.2 FINANCOVÁNÍ EU**Britský rabat**

Ačkoliv meziinstitucionální dohoda o nové finanční perspektivě pro roky 2007–2013 byla dosažena již na jaře 2006, jednání o některých sporných detailech financování EU byla uzavřena až v dubnu 2007. Jednalo se především o spornou otázku snížení britského rabatu, tedy objemu peněz, které jsou na základě dohody na summitu ve Fontainebleau z roku 1984 každoročně navraceny Velké Británii z jejího příspěvku do rozpočtu EU.

Britský rabat se stal jedním ze sporných bodů přípravy nové finanční perspektivy. Když Velká Británie

zamítla na červnovém summitu Evropské rady 2005 lucemburský návrh finanční perspektivy a předložila výrazně úspornější variantu, její odpůrci poukazovali na skutečnost, že v zájmu uspokojení potřeb nových rozpočtových příjemců (v důsledku rozšíření) a zároveň potřeby rozpočtových úspor, by se měla právě Británie vzdát (pokud možno zcela) svého rabatu. Británie nakonec v rámci svého třetího, kompromisního (a úspěšného) návrhu finanční perspektivy souhlasila, že se prozatím vzdá části rabatu.

Budoucí osud britského rabatu

Možnost dalšího snižování či dokonce odstranění bude zřejmě ještě diskutována v souvislosti s revizí finanční perspektivy, plánovanou na období 2008/2009, výraznější změny lze však s největší pravděpodobností očekávat až v souvislosti s přípravou další finanční perspektivy pro období 2014–2020.

Jedním z výsledků summitu v prosinci 2005, na němž byla přijata finanční perspektiva, kterou se nyní (po drobných modifikacích ze strany Komise v důsledku ústupků Evropskému parlamentu a některým členským státům na jaře 2006) financování EU řídí, byl totiž příslib, že nejpozději od roku 2013 se Británie bude plně (tedy bez vratky) podílet na financování všech politik rozšířené EU, s výjimkou SZP, která představovala pro Británii (vzhledem ke struktuře jejího zahraničního obchodu se zemědělskými produkty) od počátku největší zátěž a zdroj problémů, který si zavedení rabatu fakticky vyžádal.

3. dubna Rada prozatím dospěla k dohodě nad konkrétním snížením britského rabatu pro toto finanční období (2007–2013), má se jednat o částku přibližně 10,5 mld. euro, o tuto sumu tedy bude snížena vratka, na niž měla Británie ze svého příspěvku do rozpočtu EU prozatím nárok.

Skutečnost, že Rada dospěla k rozhodnutí teprve nyní byla způsobena vnitřními spory v této otázce mezi premiérem Blairem a ministrem financí Británie Gordonem Brownem.

Lamassourova zpráva

Bruselské plénum EP 29. března podpořilo zprávu Alaina Lamassoura (EPP-ED), která představuje první iniciativu na poli institucí EU týkající se plánované revize rozpočtové politiky.

Signifikantní je, že pochází právě od EP, který má omezené pravomoci pokud jde o přípravu každoročních rozpočtů, v případě finanční perspektivy je však jedním ze tří klíčových signatářů meziinstitucionální dohody. Na jeho souhlas je tedy schválení finanční perspektivy vázáno, což EP potvrdil svým velmi aktivním postojem při přípravě finanční per-

spektivy 2007–2013. EP si tehdy de facto vynutil, že se stane jedním ze tří rozhodujících činitelů i při této střednědobé revizi rozpočtové politiky.

Obsah Lamassourový zprávy

Lamassourova zpráva se týkala nikoli výdajové, ale příjmové stránky rozpočtu, konkrétně otázky vlastních zdrojů.

Navrhuje dvoufázový postup, při němž nejprve má dojít ke zjednodušení stávajícího systému a pak postupně i k vytvoření nových vlastních zdrojů, i když poměrně citlivý termín „evropská daň“ zpráva explicitně nepoužívá. Zpráva předpokládá i zrušení všech vratek, včetně britského rabatu. K vytvoření nových vlastních zdrojů by přitom nemělo dojít dříve než s novou finanční perspektivou v roce 2014.

Budoucnost revize rozpočtové politiky

Jak to bude s rozpočtovou politikou EU dále, to tedy ukáže nejprve revize finanční perspektivy chystaná na období 2008/2009, i když ekonomové (i v souladu s Lamassourovou zprávou) upozorňují, že změny budou spíše kosmetické, a to jak ve výdajové, tak ve sporné příjmové části. K výraznějším změnám rozpočtové politiky EU, kritizované nezřídka ve výdajové části (vysoký podíl výdajů svázaných se SZP), zřejmě dojde až s přípravou finanční perspektivy pro roky 2014–2020. EP se pravděpodobně bude snažit hrát nadále velmi aktivní roli, mnohem aktivnější než v minulých obdobích, nelze však zapomínat ani na další dva aktéry předpokládané rozpočtové reformy, Komisi a Radu (v době střednědobé revize jí budou předsedat postupně Francie, ČR a Švédsko).

Další zprávu týkající se rozpočtové politiky připravuje Alain Lamassoure na závěr roku.

Trendy výdajové stránky rozpočtu EU

V posledních letech, kdy dobíhala finanční perspektiva 2000–2006, obsažená v Agendě 2000, byl dobře pozorovatelný trend související s rozšiřováním a zvyšujícími se nároky na výdajovou stránku každoročních rozpočtů: snižování rozpočtových přebytků, které jsou každoročně převáděny jako další (spíše tacitní) rozpočtový zdroj do rozpočtu na následující rok. Každý rok se tedy z celkové sumy určené na výdaje více utratí a méně ušetří.

Zatímco v prvním roce minulé finanční perspektivy, v roce 2000, činil přebytek rozpočtu EU více než 11,5 mld. €, v roce 2005 už to bylo jen 1,077 mld. € a z loňského roku přebývá podle vyúčování Komise pouze 950 mil. €. Výše přebytků je důležitá pro členské státy z hlediska jejich rozpočtových příspěvků počítaných na základě HDP. O částku přebytku z předchozího roku se jim totiž snižuje

příspěvek pro rok následující, podle toho, o jak velké příspěvatele jde.

ČR tak podle výpočtů Komise v roce 2007 zaplatí do rozpočtu EU o 17 mil. € méně, než měla zaplatit původně podle kalkulací na základě svého HDP, Německo, které je výrazně větším příspěvatelem než ČR, zaplatí dokonce o 366 mil. € méně, Velká Británie, která také patří mezi velké čisté plátce, by měla přispět do rozpočtu o 306 mil. € nižší částkou, než byla původně kalkulována. Naopak Maltě či Kypru, které jsou vzhledem k velikosti i výši HDP zanedbatelnými plátcí, Komise sleví částku okolo 1 mil., respektive 2 mil. €.

Státy by pochopitelně ušetřily na příspěvku více, kdyby byl přebytek loňského rozpočtu vyšší, to však nebylo možné vzhledem ke zvyšujícím se výdajům rozpočtu EU a omezeným možnostem minulé finanční perspektivy předpokládat. V roce 2007 se očekává přebytek mírně vyšší, vzhledem k tomu, že je ve výdajích nové finanční perspektivy více peněz, EU je však zároveň širší, počítá s větším množstvím aktivit a nová finanční perspektiva dle modifikovaného britského návrhu je úspornější, než původně navrhovala Komise. S výraznými přebytky proto počítat nelze, mohly by být způsobeny spíše nedostatečným čerpáním připravených financí vzhledem k pomalému rozjezdu nových operačních programů pro strukturální politiku (legislativní průtahy Komise i potíže implementace na národní úrovni – viz např. EAFRD).

2.3 STRUKTURÁLNÍ POLITIKA

Nové parametry pro čerpání financí ze strukturálních fondů

Komise 28. března zveřejnila novou soustavu parametrů pro čerpání financí ze strukturálních fondů pro období 2007–2013.

Významným prvkem je skutečnost, že čerpání prostředků má již probíhat i v souladu s požadavky větší transparency v souvislosti s využíváním peněz strukturálních fondů, jména příjemců podpor ze všech fondů, včetně zemědělských (EAGGF a nově EAFRD), tak mají být nově povinně zveřejňována, u zemědělských fondů od roku 2009.

Přínos nových pravidel

Nová pravidla pro čerpání prostředků nejen z Evropského fondu pro regionální rozvoj či Evropského sociálního fondu, ale i z dalších zdrojů, mají dle Komise přinést zjednodušení administrativních požadavků a obsahovat nové programy určené zejména pro malé a střední

podniky, vzdělávací sektor, rozvojové agentury a obce.

Menší administrativní zátěž se má týkat hlavně menších projektů a grantů (do 25 tis. €), zjednodušit se mají pravidla spolufinancování, která dosud pro žadatele znamenala jednu z největších zátěží. Od roku 2007 má být v řadě programů možné spolufinancování i v podobě práce zaměstnanců. Zadatelům může být za určitých podmínek, které ale budou posuzovány individuálně, odpuštěny finanční záruky požadované před první platbou u grantů do 60 tis. €. Zvyšuje se prahová hodnota pro zadávání veřejných zakázek podle jednodušších principů (z 50 tis. na 60. tis. €), ještě výrazně vyšší prahová hodnota se týká udělování veřejných zakázek týkajících se vnější pomoci (až 5 mil. €).

Důležitou změnou, která se týká dohodnutých parametrů nové finanční perspektivy, je fakt, že Komise díky přemístění značných prostředků do rezerv a rezervních fondů, jež mají být využívány např. pro případ humanitárních katastrof či neočekávaných událostí, bude mít větší volnost pro uvolňování těchto prostředků na základě vlastního rozhodnutí, i bez souhlasu Rady a EP.

Nová pravidla mají být uplatňována od 1. května 2007.

2.4 VNĚJŠÍ VZTAHY EU

Plán spolupráce s Černomořím

Komise zveřejnila 11. dubna plán na posílení vztahů se sousedními státy černomořské oblasti. Plán má zahrnovat nejen postsovětské státy, které jsou součástí Evropské politiky sousedství (Ukrajina, Moldávie, Gruzie, Arménie, Ázerbajdžán), ale také státy Balkánu, které prozatím nepatří mezi kandidáty (ale dle nové strategie rozšiřování pouze mezi „potenciální kandidáty“) na členství, Černá Hora a Srbsko, a dále také Albánie a Turecko.

Význam plánu z hlediska vztahů EU–Turecko

Zařazení Turecka by mohlo svědčit o další snaze EU zapojit Turecko spíše než do členských vazeb do jiného druhu partnerství. Na konci března sice EU s Tureckem otevřela druhou kapitolu předvstupních jednání, týkající se průmyslu, stále však přetrvává problém se zamezením přístupu kyperských společností do severokyperských přístavů a další sporné otázky ve vztazích mezi EU a Tureckem, které způsobují, že pokroky v předvstupních jednáních jsou malé. EU dokonce pod vlivem neochoty Ankary řešit kyperský problém v prosinci 2006 zablokovala

otevření 8 jednacích kapitol, jejich otevření mělo být vázáno právě na ochotu Turecka řešit kyperskou otázku.

Role Bulharska a Rumunska a posledního rozšíření EU

Na straně EU jsou hlavními partnery předpokládaného černomořského dialogu Řecko, Bulharsko a Rumunsko. Zveřejněný plán týkající se Černomoří je prozatím první iniciativou v této oblasti. Má za cíl především posílit vazby týkající se obchodu s energetickými surovinami a jejich transportu.

To je postup dlouho očekávaný v souvislosti s rozšířením EU o Bulharsko a Rumunsko, které Unii Černomoří geograficky přiblížilo (což byl i jeden z hlavních strategických důvodů rozšíření EU tímto směrem s ohledem na energetickou politiku) a v souvislosti se zvýšeným důrazem, který EU v poslední době právě na energetiku klade (včetně její externí dimenze; v rámci těchto nových strategií podepsal také 3. dubna komisař pro energetiku Piebals v Záhřebu dohodu o dalších krocích k budování „paneurospkého“ ropovodu, který má dodávat ropu na evropské trhy přímo z černomořské oblasti). Tento postup je i v souladu s novou politikou předsednické země, Německa, v jejímž rámci Angela Merkelová na rozdíl od svého předchůdce Schrödera klade větší důraz na vztahy nejen s Ruskem, ale i s dalšími postsovětskými státy ve snaze o diverzifikaci dodávek energetických surovin a jejich transportních tras.

Význam plánu z hlediska vztahů EU–Ukrajina

Iniciativa EU přitom přišla právě v době, kdy stránky médií opět plnily také informace o nové politické krizi na Ukrajině v souvislosti s rozpuštěním parlamentu a sporem mezi prezidentem Juščenkem a jeho oponentem, premiérem Janukovyčem, o vypsaní nových voleb. I když je nutno říci, že politická nestabilita tentokrát nevyvolávala u ukrajinského obyvatelstva, poněkud rozčarovaného z vnitropolitické situace, která se vykristalizovala po loňských parlamentních volbách, potřebu masovějšího zapojení do protestů. Dění na východ od EU, nejen na Ukrajině, ale i v Rusku, v souvislosti s nadcházejícími volbami, každopádně zůstává otevřenou otázkou, EU v souvislosti s posledními událostmi na Ukrajině nabádala spíše ke zdrženlivosti a její reakce byla vyčkávací.

Význam plánu pro „východní politiku“ EU

V souvislosti se zveřejněným plánem je přitom signifikantní, že podobně jako v případě Evropské politiky sousedství, která en bloc zahrnuje státy postsovětského prostoru, ale i Blízkého východu

a severní Afriky, se EU (do značné míry i s ohledem na vztahy s Ruskem) brání vytváření iniciativ ve směru ryze „východní“ vnější politiky (jak požadovaly některé členské státy, především Polsko). Raději dává přednost ve své externí dimenzi novým programům a iniciativám, které jsou vázány na určitý region a zahrnují státy s různou politickou historií a tradicí vazeb k Evropě a které spojují s EU spíše geoekonomické (energetická politika) než geopolitické vazby.

Vztahy EU–Rusko

Podle Komise Polsko vyslalo určité signály o tom, že by bylo ochotné odvolat svoji několikaměsíční blokaci jednání o smlouvě PCA (Smlouva o partnerství a vzájemné spolupráci) s Ruskem, Polsko ovšem zřejmě i nadále zůstane významným činitelem v procesu přípravy těchto jednání, což je pro polskou pozici v SZBP zajímavé.

Budoucnost příprav smlouvy, která se měla stát jedním z diplomatických vrcholů německého předsednictví pokud jde o vnější politiku EU, je ovšem prozatím stále nejistá, i když na setkání Výboru velvyslanců EU (což je již jakýsi zárodek spolupráce v oblasti vytváření společných diplomatických sborů Unie), které se uskutečnilo 3. dubna, polský zástupce souhlasil se stažením veta, jež Poláci užili v listopadu loňského roku vůči finskému návrhu na zahájení jednání s Ruskem o nové smlouvě PCA.

Blízká budoucnost vztahů EU–Rusko

18. května se uskuteční summit mezi EU a Ruskem (tyto schůzky na nejvyšší úrovni, kterých se účastní ruský prezident Putin a předseda Komise se konají jednou za půl roku), smlouva PCA přitom měla být jedním z hlavních bodů jednání, není však jisté, jestli do té doby dospějí ministři zahraničních věcí EU k dohodě na zahájení jednání o smlouvě.

Premiér Kaczyński prozatím zachovává poměrně sebevědomý postoj Polska v ruské otázce a nadále hovoří o potřebě dosáhnout ruského uvolnění embarga na dovoz polského masa a masných výrobků i o potřebě dosáhnout vstřícnějšího postoje RF v citlivých energetických otázkách.

Jednání s Ruskem týkající se fytoosanitární a veterinární oblasti by měla pokračovat (mezi komisařem pro zdraví Kyprianouem a ruským ministrem zemědělství Gordějevem) po dubnovém jednání Rady ministrů zemědělství

Vliv na celkový vývoj jednání s RF o nové smlouvě mající upravovat základním způsobem vzájemné vztahy by mohla mít i současná vnitropolitická si-

tuace v Rusku (opoziční demonstrace v Petrohradu a protireakce vládního režimu). Tyto události jsou ovšem do značné míry jedním ze symptomatických jevů doprovázejících rozjitřenou situaci v souvislosti s nadcházejícími parlamentními i prezidentskými volbami a prozatím je nelze přeceňovat, EU navíc vůči komentování ruské vnitropolitické situace tradičně zaujímá velmi zdrženlivý postoj.

2.5 ZEMĚDĚLSTVÍ

Modulace přímých zemědělských plateb a peníze pro rozvoj venkova

Březnová jednání Rozpočtového a Zemědělského výboru EP byla poznamenána sporem o tzv. dobrovolnou modulaci přímých zemědělských plateb.

Tento přesun části prostředků poskytovaných EU na přímé platby do politiky rozvoje venkova (na základě dobrovolného rozhodnutí členských států) se prozatím netýká nových členů, kteří nezískávají z rozpočtu EU plnou výši přímých plateb. Modulace se jich má týkat až od roku 2013, kdy má být dosaženo hranice 100% přímých plateb pobíraných z rozpočtu EU. Rozpočtový výbor EP přesto tuto otázku svázal s osudem peněz pro nové členské státy. Rozhodl se totiž dočasně umístit prostředky vyčleněné pro financování programů rozvoje venkova (tedy programů nového fondu EAFRD) do rezervy, která měla být zadržena do té doby, než dojde k vyřešení sporu mezi zbytkem EU a dvěma státy, Portugalskem a Velkou Británií, právě o dobrovolné modulace.

Podstata sporu o peníze pro rozvoj venkova

Podstata sporu spočívala v tom, že EP na plenárních zasedáních již na počátku roku zamítl původní návrh na zvýšení prahu pro modulaci ze současných 5% na 20%. Zamítnuty byly také původní návrhy, aby modulace byla pro členské státy povinná (s tímto se neztotožňovala ani většina členských států). Některé státy však požadovaly na EU, aby jim povolila provádět dobrovolně vyšší než 5% modulaci, na základě vlastního rozhodnutí. Z nich právě Portugalsko a Velká Británie trvaly na svém rozhodnutí dobrovolné modulace využívat.

Legislativní a politické pozadí

EU přitom prohlašuje rozvoj venkova a tzv. druhého pilíře SZP za jeden z klíčových cílů svých reforem zemědělské politiky, a to již od tzv. McSharryho reformy z roku 1992. Rozvoj venkova představuje jeden z nejčastěji skloňovaných rétorických obrátů,

kteří se objevují v debatách o zemědělské politice na půdě EU. Přesto nadnárodní instituce, které v EU reprezentuje především Komise a EP, neposkytují členům příliš velký manévrovací prostor, pokud se samy rozhodnou nakládat s penězi určenými na zemědělské platby podle svých představ a věnovat je právě na naplňování tohoto cíle rozvoje venkova (viz výsledek hlasování EP, podle něhož má modulace prozatím stále dosahovat pro všechny státy 5 %).

Řešení sporu

Patovou situaci, v níž Rozpočtový výbor zdržoval na základě svého práva týkajícího se nakládání s rozpočtovými rezervami část peněz určených pro zemědělskou politiku, nakonec vyřešil kompromis uzavřený 21. března mezi Radou ministrů a EP. Rozpočtový výbor přistoupil na dobrovolnou, více než 5% modulaci v Portugalsku a Velké Británii, Rada naopak přislíbila, že ostatní státy budou zachovávat dobrovolnou modulaci ve výši 5% přímých plateb. Rozpočtový výbor následně uvolnil z rezervy prostředky určené pro fond EAFRD, z něhož mají získávat významné finance právě nové členské státy, včetně ČR (v případě ČR je skutečnost komplikována ještě tím, že Komise prozatím nenotifikovala všechny dotační tituly pro EAFRD, které byly v nové kompletní podobě vzhledem ke komplikované povolební situaci v ČR dodány pozdě).

Na první pohled komplikovaný problém modulací a peněz pro rozvoj venkova je dokladem několika skutečností: 1) EP se pokouší hrát stále aktivnější a ambicióznější roli vůči Radě, na níž jsou zastoupeny členské státy. Pokouší se o to v rámci svých omezenějších pravomocí, ale efektivně tam, kde je to možné, přičemž se může dotýkat zájmů i jiných aktérů, kteří nejsou přímo zapojeni do příslušného sporu (viz nové členské státy, kterých se modulace netýká, peníze pro EAFRD a rozvoj venkova však již ano). EP se tak snaží, aby podobně jako v případě chystané revize rozpočtové politiky ani při střednědobé revizi zemědělské politiky, chystané též na období 2008/2009, nebyla jeho pozice opomíjena; 2) Nadnárodní instituce EU v souvislosti se SZP často hovoří o cílech, které nejsou vždy v souladu se zájmy producentů lobby, která je v případě EP v poslední době aktivnější, Komise totiž právě u SZP usiluje o některé změny týkající se přímých plateb a rozvoje venkova, a to i pod vnějším tlakem (WTO). Výsledkem je pak to, že přijímaná rozhodnutí nejsou vždy v souladu s těmito cíli; 3) Pokusí-li se členské státy o to, čemu se na půdě nadnárodních institucí říká „renacionalizace“ společných politik (v případě SZP je to zejména pokus rozhodnout se

naložit se sumou peněz získávanou z rozpočtu EU více podle vlastních představ, třeba i v souladu s cíli těchto politik, ale v rozporu s konkrétními rozhodnutími institucí EU), není tato jejich politika v EU příliš populární.

Pokuta pro ČR za nadlimitní zásoby potravin

Komise přijala 4. dubna rozhodnutí o tom, že devět nových členů, kteří vstoupili do Unie v květnu 2004, včetně ČR, má zaplatit za tzv. nadlimitní zásoby některých potravin celkem 41,1 mil. euro. Pokuta má být zaplacená ve čtyřletých splátkách, tedy do roku 2010, první splátka má být složena již letos na jaře. V případě ČR byla přitom vyčíslena hned po Polsku druhá nejvyšší částka pokuty, ve výši 12,288 milionu eur, což je v přepočtu téměř 350 milionů Kč. ČR ji má zaplatit za údajné nadlimitní zásoby masa (především drůbežího), konzervovaného ovoce (např. ananasu), konzervovaných hub a rýže, které se v jejich veřejných a soukromých skladech nacházely v období těsně před vstupem do EU. U dalších zemí šlo i o některé jiné komodity.

Pozadí problému

Komise tímto rozhodnutím dovedla do další fáze problém, na který bylo poprvé významněji upozorňováno již od roku 2005. Během srpna a září 2005 Komise vyměřila tehdy 8 novým členským státům pokutu za údajné spekulativní hromadění zásob některých potravin, kterého se měli dopustit obchodníci v těchto zemích. Komise opírá své rozhodnutí převážně o zjištění provedené statistickým úřadem EU Eurostat, případně o údaje, které musely na základě legislativy EU dodat u požadovaných výrobků příslušné státy.

Legislativní podstata

Akt o přistoupení přikazuje, aby státy před svým vstupem na společný trh potravinářské zboží v soukromých i veřejných skladech přesahující „obvyklé množství“ zlikvidovaly na vlastní náklady. Přesná výše těchto množství není v Aktu vyčíslena, Akt o přistoupení však odkazuje na to, že tato množství mají být určena pro každý produkt na základě specifických požadavků organizace trhů s jednotlivými komoditami v rámci SZP.

EU tento svůj postup obhajuje tím, že se chrání před „nerovnováhou“ na svém protekcionistickém zemědělském trhu. Údajně „hromadění zásob“ mohlo vzniknout v důsledku prosté nadprodukce a intervenčního nákupu do skladů či tím, že stát zboží

nakoupil ze třetích zemí, v době před vstupem, kdy ještě nebyl aplikován vysoký celní sazebník, jež EU uplatňuje na dovoz zemědělských výrobků z vnějšku.

Sporné body

Dle Komise se přistupující státy mohou snažit uplatnit po vstupu tyto výrobky na společném zemědělském trhu EU, využít jej pro „spekulativní“ prodej a „zahltit“ přísně střežený společný zemědělský trh EU. Nikdo přitom nedokázal, že by docházelo k hromadění zásob za tímto účelem či to, že by se evropští obchodníci ve skutečnosti chovali způsobem, z něž jej podezírá Komise. Na tuto skutečnost, stejně jako na vágnost termínu „nadlimitní zásoba“ také upozorňuje český ministr zemědělství Gandalovič, který se proti pokutě ohradil.

Komise naopak opírá svůj nárok o legislativní argumenty: Přístupová smlouva obsahuje článek, v němž si EU vyhrazuje možnost přijmout v oblasti zemědělství na podporu opatření Aktu (včetně zmíněného zákazu hromadění potravin v množství „vyšším než obvyklém“) ještě před vstupem jednostranné právní předpisy se silou nařízení. Tímto způsobem bylo přijato v roce 2003 nařízení č. 1972/2003 o nadlimitních zásobách, které spolu s dalšími platnými předpisy *acquis communautaire* před vstupem přijala i ČR. Nařízení jmenuje pro každý stát komodity, jejichž „inventuru“ musí provést. EU má právo na základě porovnání množství zboží ve skladech během let před vstupem, ale také sledováním obchodních toků na potravinářských trzích stanovit, zda došlo k „překročení limitů“. Text nařízení umožnil žádat nejen likvidaci těchto zásob na náklady daného členského státu, ale také vyměření pokut v případě neuposlechnutí. Všechny postižené členské státy tehdy vyjádřily proti rozhodnutí Komise protest a daly najevo, že uloženou pokutu platit nehodlají. Skupina českých poslanců EPP-ED dokonce interpelovala v této věci českého komisaře Špidlu, který byl v době vyjednávání přístupových podmínek ve funkci premiéra ČR. Komise na tehdejší protesty reagovala tak, že v kauze bude probíhat intenzivní jednání a množství „nadlimitních zásob“ pro jednotlivé komodity budou dále vyčíslována.

Současné pokračování kauzy

Po dvou letech tedy Komise jednání a sledování statistik i údajů dodaných členskými státy zakončila. Zdůraznila přitom, že učinila jednotlivým pokutovaným státům značné ústupky, během

dvouletých jednání totiž údajně vzala v úvahu jejich „specifické potřeby“ a umožnila například vyměňovat „přebytečné“ zásoby některých produktů za „záporné“ zásoby jiných, spadajících do stejné kategorie (takovým způsobem se vzájemně „vyrušily“ např. některé původně „nadlimitní“ zásoby mléčných produktů). Výsledkem tak byla poměrně těžko čitelná početní ekvilibristika, která vedla k tomu, že Maďarsko, jež dle původních propočtů mělo platit až 200 mil. eur, nebude nakonec jako jediná z nových členských zemí platit nic. ČR měla původně platit až 47 mil. eur.

Potvrdila se tak již před dvěma lety přítomná obava, že kauza „nadlimitních zásob“ bude sloužit spíše jako skrytý politický a vydírací nástroj vůči novým členům.

Hodnocení problému

Podstata spleťtého problému je každopádně dvojitá: neliberální a protekční charakter společné zemědělské politiky (navenek jsou uplatňována vysoká cla na dovoz výrobků ze třetích zemí a uvnitř funguje komunitární preference, která chrání výrobce z EU prostřednictvím dotovaného vývozu, prostřednictvím tržních řádů jsou pečlivě hlídána a regulována množství výrobků na společném trhu, intervence u většiny komodit, např. u mléčných výrobků, probíhá podle pravidel a na základě povolení Komise). Další stránkou problému je bohužel do určité míry i podcenění „všemocné“ role EU (nejen její primární, ale i sekundární legislativy a následných hrátek se statistikou) v této oblasti, a to již při předvstupních jednáních. Komise se při sdělení svého verdiktu ohrazovala tím, že její úředníci vysílali na adresu nových států varování, aby vlády kontrolovaly před vstupem pohyb vnějšího obchodu se zemědělskými výrobky a stavy zásob ve skladech a učinily příslušná legislativní opatření. Otázkou však je, zda šlo tímto způsobem problémům s „nadlimitními zásobami“ skutečně zabránit, pokud limity nebyly nikde explicitně stanoveny a vše záviselo pouze na statistických výpočtech na základě pohybu výrobků trhu, které umožňuje legislativa, skutečný průběh jejich provádění a ověřování je však velmi nejasný.

Osud české pokuty prozatím není definitivní a ministerstvo zemědělství se chystá na další jednání s Komisí. Případ Maďarska každopádně nasvědčuje tomu, že výpočet výše pokuty i „nadlimitních“ množství (jakkoli jej platná legislativa umožňuje) probíhal zřejmě způsobem poněkud nejasným.

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹**Plenární zasedání ve dnech 28. – 29. března 2007**

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se ¹ hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Lamassourova zpráva týkající se budoucnosti vlastních zdrojů Evropské unie (A6-0066/2007) – závěrečná rezoluce ke zprávě	29. března 2007	458	0	117	8	61	0	1 posl. ODS nepřítomen

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.

IV. SLOVNÍČEK

Agenda 2000

Všeobecný dokument z roku 1997 o rozšíření EU, reformě společných politik a o budoucím finančním rámci Unie po 31. prosinci 1999. Součástí Agendy 2000 byly posudky Komise na země, které se v té době ucházely o členství v EU.

Blokační menšina

Pojem související s hlasováním v Radě. Tzv. Ioanninský kompromis z roku 1994 blokační menšinu vymezuje v rozmezí 25–30% hlasů v Radě. V současné EU-27 je stanovena na 91 hlasů, které jsou zapotřebí, aby členské státy v Radě nepodpořily projednávaný návrh.

Cross-compliance

Také „křížová shoda“. Vyžaduje, aby zemědělci dodržovali při hospodaření předepsané legislativní požadavky týkající se ochrany životního prostředí, zdraví zvířat apod. Uplatňuje se u zemědělců, kteří jsou příjemci tzv. přímých plateb. Pokud podmínky nedodrží, mohou jim být tyto platby sníženy nebo zrušeny.

Dohodovací řízení

Také smířčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Finanční perspektiva

Víceletý finanční rámec EU, který je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody mezi Komisí, Evropským parlamentem a Radou. Finanční perspektiva stanovuje rozpočtové priority EU na střednědobé období a nastavuje každoroční výdajové stropy pro každou z nich.

Hlasování kvalifikovanou většinou (QMV)

Způsob hlasování v Radě, při němž jsou jednotlivým členským státům přiděleny hlasy podle jejich „váhy“. Při hlasování QMV se zpravidla naplňuje tzv. trojí většina – většina členských států, jež musejí reprezentovat alespoň 62% celkové populace EU a musejí disponovat alespoň 255 hlasy z celkových 345.

Klauzule passarelle

Také překlenovací klauzule. Princip obsažený mj. v tzv. evropské ústavě. Na jeho základě může po jednomyslném schválení Rady (v některých případech také na základě hlasování EP) dojít k trvalému přesunutí hlasování v určité oblasti z režimu jednomyslnosti do kvalifikované většiny. Úprava hlasování v Radě tedy nevyžaduje revizi primárního práva.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Lucemburský kompromis

Politická dohoda z roku 1966, podle které Rada v případě, že jsou dotčeny velmi důležité zájmy členského státu, nerozhoduje kvalifikovanou většinou, ale jednomyslně.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

Primární právo

Také „ústavní“ právo ES/EU. Je reprezentováno především zakládajícími smlouvami, přičemž zahrnuje i všechny pozdější akty, které je mění: např. přístupové smlouvy, závazné protokoly ap.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Sekundární právo

Suma právních norem tvořená akty přijímanými orgány ES/EU na základě primárního práva. Typicky se jedná o nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

Subsidiarita

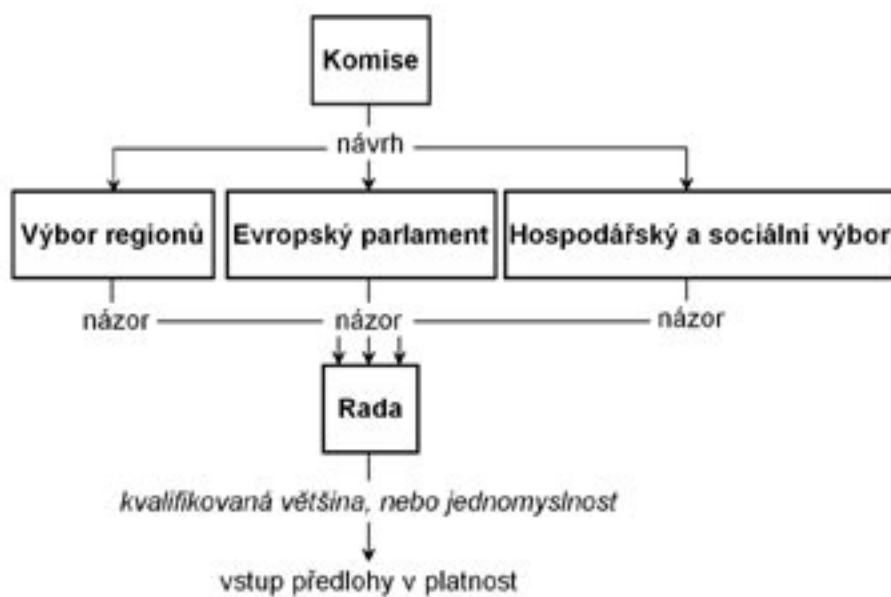
Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

V. SCHÉMATA ROZHODOVACÍCH PROCEDUR

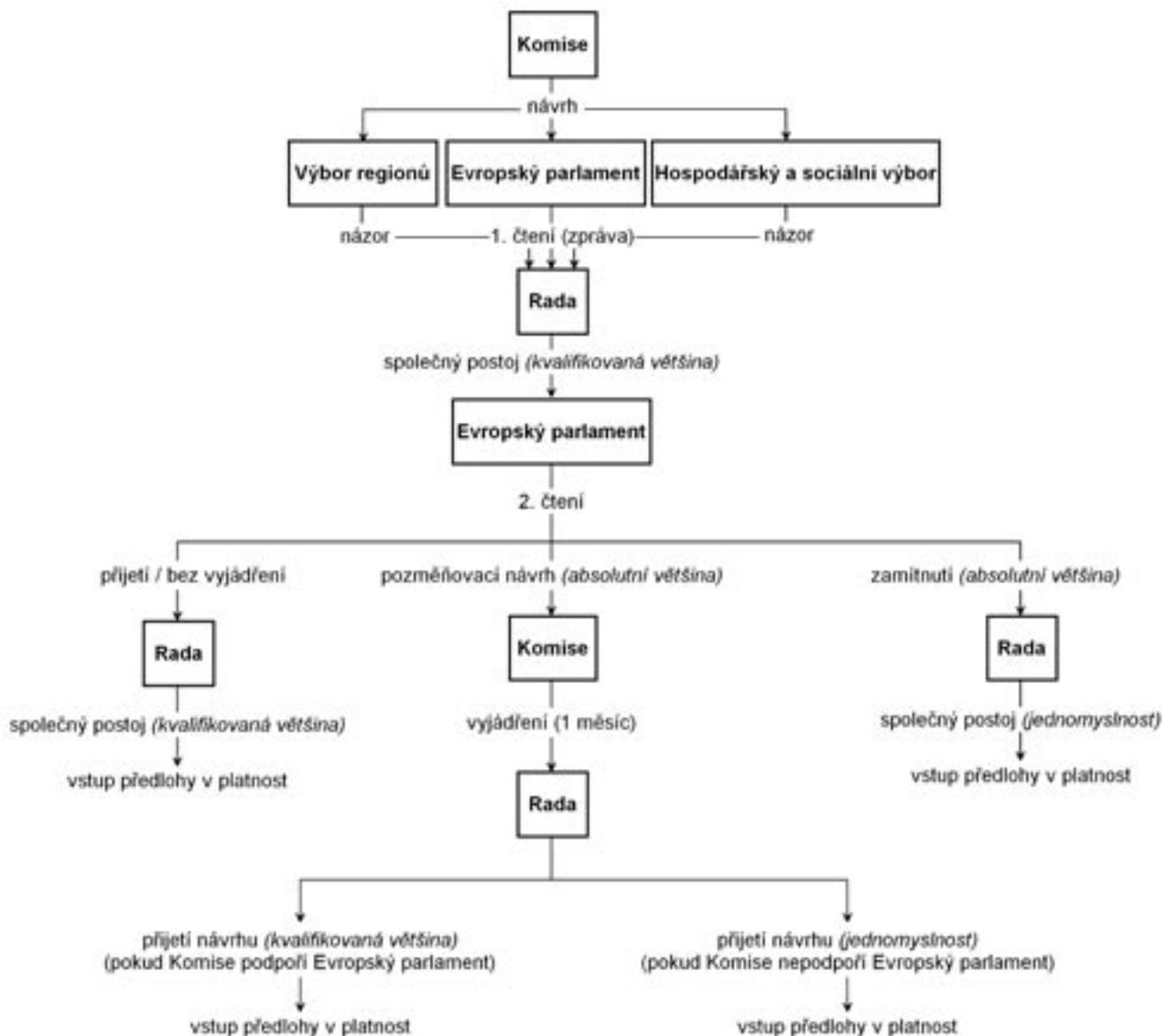
Schéma konzultační procedury

Poznámky

1. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
2. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky není stanovena.
3. Uvedené schéma je jen orientační.

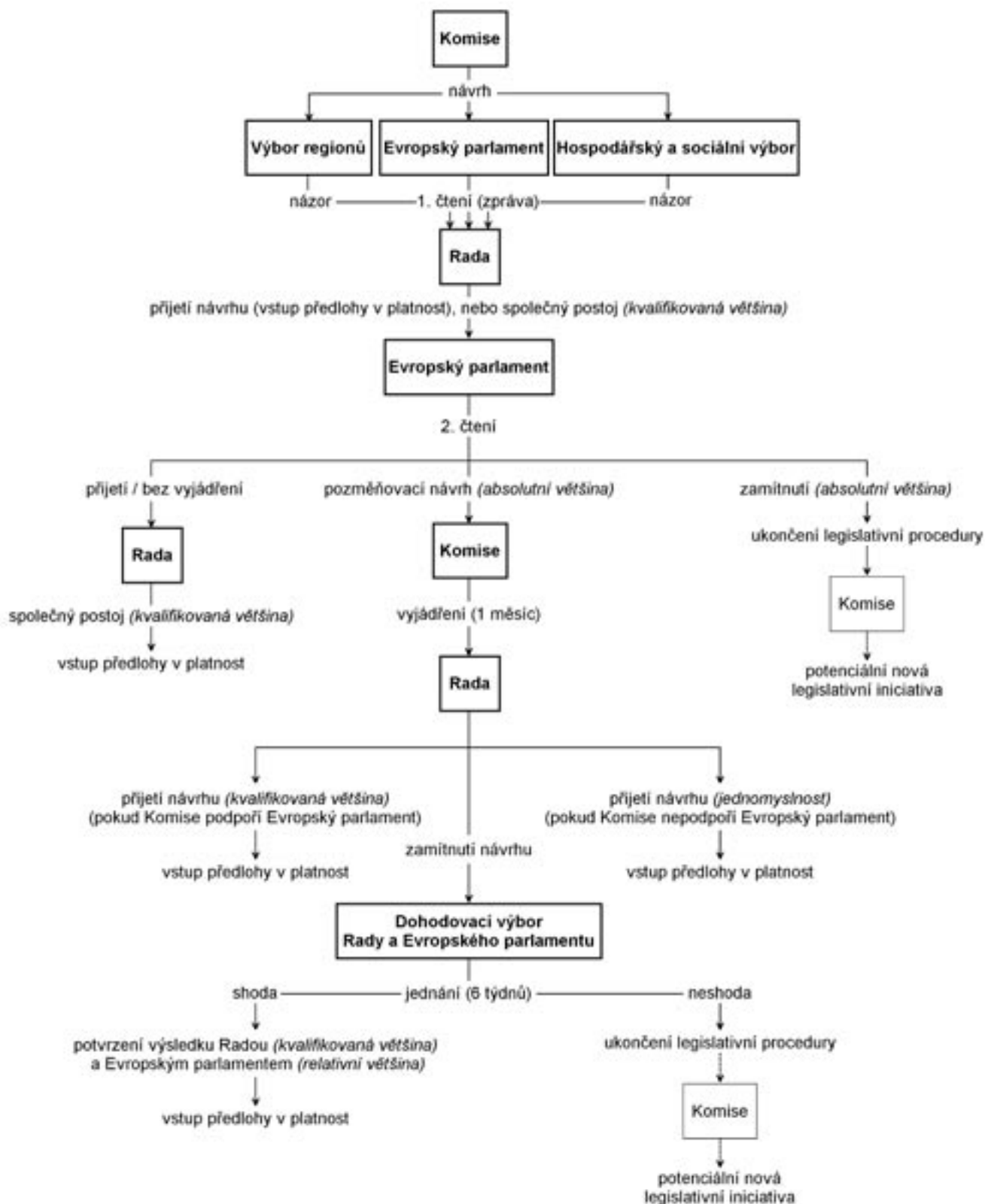
Schéma procedury spolupráce

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

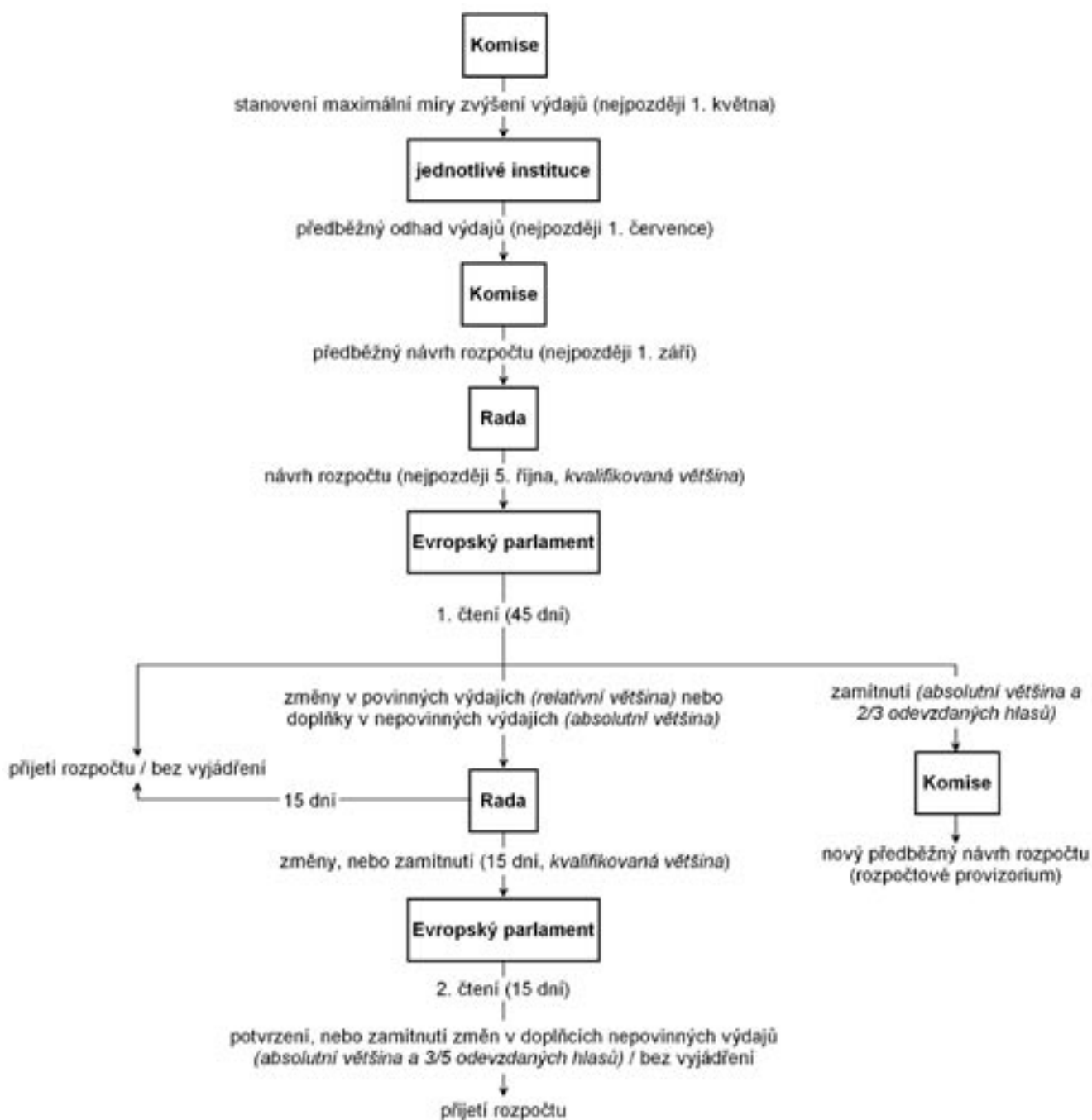
Schéma spolurozhodovací procedury

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

Schéma rozpočtové procedury

Poznámky

1. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.